

**A Pusztafogacs (HUBN20039)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Natura 2000 fenntartási terve**

Eger, 2020

Készítette:
Bükk Nemzeti Park Igazgatóság

Elérhetőségei:
Postacím: Eger 3304, Sánc u. 6.
Tel: 36-412-571; Fax: 36-412-791
e-mail: titkarsag@bnpi.hu
honlap: www.bnpi.hu

Felelős tervező:
Schmotzer András

Közreműködő kutatási partner:
Bioaqua-Pro Kft. (Debrecen)
e-mail: info@bioaquapro.hu
honlap: www.bioaquapro.hu

Közreműködő szakértők:
Dr. Barina Zoltán
Borbáth Péter
Dr. Gulyás Gergely
Ferenc Attila
Dr. Kiss Béla
Dr. Müller Zoltán
Schmotzer András
Sasvári János
Tóth László

Térképeket készítette:
Kalmár Zsuzsanna

Fotókat készítette:
Schmotzer András

Tartalomjegyzék

I. A Natura 2000 fenntartási terv	5
1. A terület azonosító adatai	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	6
A jelölő élőhelyek és fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2018. évi változatát vettük alapul.	
1.4.1. Jelölő élőhelyek	6
1.4.2. Jelölő fajok.....	6
1.5. Érintett települések	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	7
1.7. Tervezési és egyéb előírások	7
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv	7
1.7.2. Településrendezési eszközök (Országos rendezési tervekatszter szerint)	7
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek	7
1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek.....	8
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	8
1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv.....	8
2. Veszélyeztető tényezők	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	12
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	12
3.1.1. Fő célkitűzések.....	12
3.1.2. További célok.....	12
3.2. Kezelési javaslatok	13
3.2.1. Élőhelyek kezelése	14
3.2.1.1. KE-1 kezelési egység: Szikes gyepterületek és löszgyepek	16
3.2.1.2. KE-2 kezelési egység: Szántóterületek	20
3.2.1.3. KE-3 kezelési egység: Elszántott gyepszegélyek	22
3.2.1.4. KE-4 kezelési egység: Csatornák, árkok, fásodó területek	25
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	27
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	27
3.2.4. Kutatás, monitorozás	27
3.2.5. Mellékletek	28
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	29
3.3.1. Agrártámogatások	30
3.3.2. Pályázati források	31
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	32
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	32
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	33
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	34
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció	35
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	36
1.1. Környezeti adottságok	36
1.1.1. Éghajlati adottságok	36
1.1.2. Vízrajzi adottságok.....	36
1.1.3. Talajtani adottságok	36
1.2. Természeti adottságok.....	37
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	38
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	42

1.2.3.	A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	43
1.2.4.	A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	44
1.3.	Területhasználat.....	45
1.3.1.	Művelési ág szerinti megoszlás.....	45
1.3.2.	Tulajdoni viszonyok.....	45
1.3.3.	Területhasználat és kezelés	46
2.	Felhasznált irodalom	50
3.	Térképek	51
4.	Fotódokumentáció.....	56

I. A Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve és típusa:	Pusztafogacs kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
-----------------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN20039
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	319,62 hektár
--------------------------------	---------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2018. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő élőhelyek (kiemelt jelentőségű élőhely*)

- 1530 Pannon szikes sztyeppek és mocsarak*
- 6250 Síksági pannon löszgyepek*

1.4.2. Jelölő fajok (kiemelt jelentőségű faj*)

- kiséfűszű aszat (*Cirsium brachycephalum*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Tarnaméra	Heves	319,62	100,00	11,31
Összesen:		319,62	100	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Átfedés (ha)	Átfedés (%)	Kapcsolódó jogszabály száma
védett természetvédelmi terület	258/TK/93	Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet	319,62	100	9/1993. (III. 9.) KTM rendelet
különleges madárvédelmi terület	HUBN10004	Hevesi-sík	319,62	100	14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet
ökológiai hálózat	-	magterület	319,62	100	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
		Összesen:	319,62	100	

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervét a többször módosított 9/1993. (III. 9.) KTM rendelethez 2. sz. melléklete tartalmazza. A tervezési terület védettsége a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet módosításáról szóló 15/2005. (VII. 14.) KvVM rendelettel történt.

1.7.2. Településrendezési eszközök (Országos rendezési tervkataszter szerint)

Település	Típus	Határozatszám
Tarnaméra	Helyi építési szabályzat	7/2002. (X.15.) rendelet

A szabályozási tervek, illetve településfejlesztési koncepciók a tervezési területre vonatkozóan semmilyen olyan fejlesztési irányt nem jelölnek meg, amely a Natura 2000 célkitűzések megvalósításával összeegyeztethetetlen lenne.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Erdőtervezési körzet neve	Érintett települések (teljes körű felsorolás)	Aktuális erdőterület (ha) ¹	Erdőtervezés éve
Hatvan-Hevesi körzet	Tarnaméra	0 (nincs erdőtervezett erdő a tervezési területen)	2029.

¹ Az adat a tervezési területtel átfedő területértéket mutatja (hektárban)

A Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal (továbbiakban: erdészeti hatóság) az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (továbbiakban: Evt.) 33. § (1) bekezdés a) pontjában, valamint az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról szóló 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet (továbbiakban: Vhr.) 6. számú mellékletében foglaltaknak megfelelően 2018-ban megkezdte a Kiskörei erdőtervezési körzetre vonatkozó igazgatási tevékenységét. Az egyes gazdálkodóknak kiadott erdőtervek 2019-től hatályosak.

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A tájegységi vadgazdálkodási terv az agrárminiszter 11/2018. (VII. 3.) AM rendeletében („a Duna–Tisza közti Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről”) került kihirdetésre.

A tervezési terület a 310. azonosítóval rendelkező „Mátra-alja-dél-hevesi Vadgazdálkodási tájegység” részét képezi (az Országos Vadgazdálkodási Adattár alapján (<http://ova.info.hu/ujvgtajak.html>)).

A tervezési területen a Tarnamérai Tarnamente Vadásztársaság (Azonosítója: 704150) látja el a vadgazdálkodási tevékenységet.

A vadgazdálkodási üzemterv 2037.03.01-ig érvényes.

A vadgazdálkodási tervek a Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Földművelésügyi Osztályán érhetők el.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területen nincs nyilvántartott halgazdálkodási vízterület.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési terület a Tisza vízgyűjtő 2-11. azonosítóval rendelkező „Tarna” alegységekhez tartozik (1155/2016. (III. 31.) Korm. határozat alapján):

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

Az Országos Vízyűjtő-gazdálkodási Terv, illetve a részvízyűjtő-gazdálkodási tervek felülvizsgálatát Magyarország 2015. december 22-ig elkészítette, melyet a Kormány 1155/2016. (III.31) Korm. határozattal fogadott el.

A stratégiai dokumentáció 2016. áprilisban készült el (készítette: Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság).

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ²	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
L01	Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió,	H	5	<u>kisfészű aszat (Cirsium brachycephalum)</u> Mint mocsárrétekhez köthető faj

² Magyarázat: H (high) – magas; M (medium) – közepes; L (low) alacsony

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ²	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
	feliszapolódás, <u>kiszáradás</u> , elsüllyedés, szikesedés)			leginkább a terület kiszáradása veszélyezteti. A száraz tévégi, tavaszi években a faj csírázása korlátozott, ilyenkor az állományok alacsony egyedszámban virágoznak <u>vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)</u> A tervezési területen a vizes élőhelyek (szikes mocsarak, árkok) korai kiszáradása kedvezőtlenül hat a faj életmenetére.
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	M	15	<u>Pannon szikes sztyeppek és mocsarak* (1530)</u> A tradicionális legeltetéses hasznosítást több gyeprészen felváltotta a gépi kaszálás, mely a padkás szikesek esetén a természetes mikroformák pusztulásával, így a szikes növényzeti mozaikok leromlásával jár. <u>kisfészű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>)</u> A virágzásban történő kaszálás esetében az az évi termésérés elmarad, ami kedvezőtlenül érinti a populációt.
A10	Extenzív legeltetés vagy alullegetetés	M	30	<u>Pannon szikes sztyeppek és mocsarak* (1530)</u> A tradicionális legeltetéses hasznosítást több gyeprészen felváltotta a gépi kaszálás. a szikesek fajkészlete a legelés megszűnte és visszaszorulása miatt elszegényedik.
A15	Mezőgazdasági talajművelés (pl. szántás)	M	1	<u>Pannon szikes sztyeppek és mocsarak* (1530), síksági pannon löszgyepek* (6250)</u>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ²	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				A művelési gyakorlat során több esetben a gyepterület elszántása figyelhető meg. Ebből következően a gyepek kiterjedése csökken.
A20	Műtrágya kijuttatása mezőgazdasági területre	M	5	<u>Pannon szikes sztyepppek és mocsarak* (1530), síksági pannon löszgyepek* (6250)</u> A művelési gyakorlat során több esetben a gyepterület szegélyének pár méteres (1-10 méteres) elszántása figyelhető meg. Ebből következően a gyepek kiterjedése csökken, a műtrágya bemosódása miatt gyomos gyepszegélyek alakulnak ki.
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	M	1	<u>Pannon szikes sztyepppek és mocsarak* (1530), síksági pannon löszgyepek* (6250)</u> A környező agrárterületeken (különösen homoktalajokon) erőteljesen terjed a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>), mely már a tervezési terület szikes és löszös gyepjében is megtelepedett (elsősorban a vonalas létesítmények, utak, csatornák irányából terjed).
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	5	<u>Pannon szikes sztyepppek és mocsarak* (1530), síksági pannon löszgyepek* (6250)</u> A gyepeken elsősorban a keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>) terjedő foltjai veszélyeztetik a gyepek természeti állapotát. A csatornák, árkok, illetve az egykori tanyahelyek felől a fehér akác (<i>Robinia pseudo-acacia</i>) és az amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>) előretörése figyelhető meg.

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ²	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
I04	Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok	M	2	<u>Síksági pannon löszgyepek* (6250)</u> A löszgyepeken megjelentő siska nádtippán (<i>Calamagrostis epigeios</i>) jelentős fajszegényedéshez vezet.
L01	Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés)	H	15	<u>vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)</u> A tervezési területen a vizes élőhelyek (szikes mocsarak, árkok) korai kiszáradása a faj szaporodására kedvezőtlenül hat.
L03	Szerves anyag felhalmozódása	M	5	<u>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak* (1530)</u> Az élőhelykezelések elmaradásával együtt jár az állományok leromlása, degradálódása (pl. fajszám csökkenése, specialista fajok visszaszorulása).
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében	L	5	<u>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak* (1530), síksági pannon löszgyepek* (6250)</u> Az alul hasznosítás miatt egyes ruderális magaskórós fajok megjelenhetnek a gyepekben (függetlenül azok típusától), mely a növényzet leromlásához, degradálódásához vezet.
Jövőbeli potenciális hatás:				
A02	művelési mód változása	M	-	<u>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak* (1530)</u> Az állattartás intenzitásának bármi irányba történő változása potenciális veszélyeztető hatásként jelentkezik (lásd alul és túllegeltetést, intenzív legeltetési módok megjelenése).
K05	Víztestek fizikai változása	M	5	<u>Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)</u>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ²	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				Potenciálisan a vízügyi beavatkozások veszélyeztethetik a faj állományait (csatornák, árkok medrének kotrása).

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

3.1.1. Fő célkitűzések

Kiemelt fontosságú cél a következő élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, lehetőség szerinti fejlesztése:

- pannon szikes sztyeppék és mocsarak (*1530)
- síksági pannon löszgyepek (*6250)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

Általános célkitűzések: A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Specifikus célok:

- A területen található, hagyományos tájhasználatot reprezentáló szikes- és löszgyepek fenntartása, a legeltetés és kaszálás idő- és térbeli mozaikosságának fenntartásával;

3.1.2. További célok

- A legelő állatfajok tekintetében prioritást élvez a szarvasmarha, a juh és a ló;
- A gyepek részarányának növelése, az arra alkalmas szántóföldek visszagyepesítésével;
- A zárványt képező szántóterületeken a vegyszerhasználat csökkentése, az alternatív ill. integrált növényvédelmi rendszerek támogatása;
- A gyepek fenntartásához szükséges, legeltetéshez kapcsolódó táji elemek (pl. kutak és itatók) fenntartása, szükség szerinti fejlesztése;
- A gyepeken felverődő szúrós legelőgyomok arányának csökkentése, előtérbe helyezve a mechanikus gyomirtást;
- A területen megtalálható fasorok, erdősávok fenntartása, felújítása, előtérbe helyezve az erdőgazdasági tájra jellemző, honos fafajokat (pl. kocsányos tölgy, mezei szil, mezei juhar, magyar kőris);
- A területen előforduló szikes mocsarak, mocsárrétek és a másodlagos vizes élőhelyek (belvizes szántók, kubikgödrök) vízellátottságának a biztosítása, a gyepeken található

belvíz lehetőség szerinti megtartásával, elsősorban a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) élőhelyeinek biztosítása érdekében.

3.2. Kezelési javaslatok

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések könnyebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) határoztunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlannyilvántartási határokat, mivel a valós és tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmazzak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. Mivel a tervezési terület igen mozaikos (összesen 369 élőhelyfolt került elkülönítésre), így a kezelési egységekbe beletartoznak olyan kisebb kiterjedésű élőhelyek is, melyeket a nagyobb egység részeként kell értelmezni (pl. gyepterületeken található mocsárfoltok és facsoportok).

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyeket a jelölő élőhely és/vagy faj megőrzése érdekében javasunk; e mellett az élőhelyfejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

Fontos a jogszabályokban nevesített, kötelezően betartandó előírások és a támogatási rendszerbe illeszthető, önkéntesen vállalható előírás javaslatok egymástól való elkülönítése. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott, érvényes szabályozási rendszerek működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet).

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. bekezdése alapján *„A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”*

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási tervekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes állományok közti összeköttetést biztosító folyosókat, a közösségi jelentőségű fajok számára alkalmas élőhelyek védelmét és fejlesztési lehetőségeit, a potenciálisan jelölő élőhelyé fejleszthető területeket).

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A.) Gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatok:

- A tervezési területen folytatott tevékenységek végzése csak a vízbázisvédelmi előírások és kötelezettségek figyelembevételével történhet.
- A tervezési terület belterületbe vonása, azon lakó-, üdülő- vagy iparterület kijelölése az ilyen besorolású területek bővítése nem javasolt.
- Új bányatelek kialakítása és egyéb infrastrukturális fejlesztés nem kívánatos.
- A közlekedést, hírközlést szolgáló, közvetlenül az élőhelyek kezeléséhez nem köthető ingatlanokon a természetvédelmi kezelési javaslatoknak figyelembe kell vennie a kiadott engedélyekben szereplő előírásokat (pl. vezetékek karbantartására vonatkozó előírásokat). A javaslatok itt leginkább arra vonatkoznak, hogy a szükséges – és legtöbbször a kezelők számára előírt – karbantartási munkák során a természeti károk és a környezeti terhelés minimális mértékűre csökkenjen.

A közlekedési folyosók (utak) és egyéb vonalas létesítmények (elektromos légvezetékek) karbantartása során (amellett, hogy a fenntartók/szolgáltatók a műszaki-üzembiztonsági szempontok maximális érvényesítésére kötelezettek/jogosultak) a természeti és táji értékek kímélete, védelme és fenntartása érdekében a következő általános kezelési javaslatokat szükséges figyelembe venni:

- A tevékenységet a természeti értékek legnagyobb kímélete mellett javasolt végezni.
- A kivitelezési tevékenységek területigényét a védett és a Natura 2000 területek közelében a műszakilag indokolható legkisebb térmértékre ajánlott csökkenteni.
- Törekedni kell a területen lévő vegetáció minél nagyobb arányú megtartására.
- A tevékenység során szükségessé váló cserjeirtást, fakivágást fészkelési időszakon kívül, augusztus 15. és március 15. között lehet végezni.
- A bolygatott talajfelszíneken az özönnövények megjelenését, megtelepedését, terjedését kaszálással javasolt megakadályozni.
- Növénytelepítés esetén a területen őshonos, valamint a potenciális vegetációnak megfelelő növényfajokból javasolt válogatni.
- A kivitelezési munkák megkezdése előtt a nemzeti park igazgatóságot értesíteni szükséges.

B.) Gazdálkodáshoz köthető javaslatok:

A kezelési javaslatok meghatározásánál szerepeltettük a területre vonatkozó jogszabályokat, melyek a terület használatával kapcsolatosan betartandóak (pl.: természetvédelmi kezelési terv előírásai), az azokban foglalt kötelezően betartandó tevékenységeket, kezeléseket itt nem ismételtük meg. Törekedtünk az adaptív kezelést biztosító előírás-javaslatok olyan meghatározására, melyek lehetőség szerint a gazdálkodás során betarthatóak és az aktuális támogatási rendszerrel összhangban vannak.

Gyepgazdálkodás:

A gyepgazdálkodás során biztosítani szükséges a mozaikos szerkezetű, nyílt pusztai táj egységes arculatának fenntartását, az ebbe szervesen illeszkedő, ember alkotta tájelemek megőrzését. A természetes és természetszerű élőhelyek, társulások megőrzését az extenzív

gyepgazdálkodással valósítható meg. A tervezési területen nem adható meg sem a kaszálás, sem pedig a legeltetés prioritásként. Míg a mozaikos (esetenként padkás) szikeseknél a legeltetés biztosítja a természetes állapotok fenntartását, addig az érzékenyebb élőhelytípusoknál (pl. löszgyep fragmentumok, sziki magaskórós) a kaszálás a kedvezőbb hasznosítás. A két kezelési mód együttes használata (pl. a gyepek őszi átlegeltetése) is a természetvédelmi célok megvalósulását szolgálhatják.

Erdőgazdálkodás

Bár erdőtervezett terület nincs a tervezési területen, a meglévő fásítások természetyszerű kezelésével számos természetvédelmi célkitűzés is megvalósítható (kiemelten a terület különleges madárvédelmi területtel való átfedésére). Itt kiemelten jelentkezik a tervezési területen megtalálható fasorok, erdősávok fenntartása, felújítása, előtérbe helyezve az erdőgazdasági tájra jellemző, honos fafajokat (pl. kocsányos tölgy, mezei szil, mezei juhar, magyar kőris).

Mezőgazdasági terület első erdősítése a tervezési területen nem javasolt, mivel a tervezési terület kijelölésének a célja a közösségi jelentőségű gyepek élőhelytípusok és az azokhoz kapcsolódó élővilág megőrzése.

Vadgazdálkodás:

A vadgazdálkodás feladatai a meglévő vadászati berendezésekkel megvalósíthatók, további vadászati infrastruktúra-fejlesztés nem indokolt. A szegélyélőhelyek mint vadbúvók, ideértve a mezsgyék, cserjesávok és fasorok kíméletét, fejlesztését (felújítását) kiemelten fontos az apróvad megőrzése, állományának fejlesztése szempontjából (mely közvetve az átfedő különleges madárvédelmi terület célkitűzéseit is szolgálja).

Vízgazdálkodás:

Kiemelt feladatot jelent a belvízelvezető csatornákat kísérő parti növényzetben az idegenhonos fás- és lágyszárúak visszaszorítása elsősorban mechanikai módszerekkel (pl. kaszálás, szárazzás).

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervben az alábbi intézkedések kerültek nevesítésre a belvízelvezető csatornák vonatkozásában:

- (6.5 intézkedés): Vízfolyások és állóvizek jó ökológiai állapotának, potenciáljának fokozatos elérése és megtartása fenntartási munkák keretében. Az ökológiai állapot és a meder vízszállító kapacitásának fenntartása érdekében szükség lehet a) rendszeres iszapoltásra és b) a növényzet gondozására. A cél a fentieknek megfelelő rugalmas, rendszeres a spontán folyamatokat elősegítő, a minimálisan szükséges beavatkozásra törekvő fenntartási gyakorlat kialakítása.
- (7.1 intézkedés): Vízjárési viszonyok javítása, az ökológiai kisvíz helyreállítása. Belvízrendszer módosítása. Elsősorban a természetvédelmi területek közelében szükséges a belvízelvezető csatornarendszerek átalakítása, drénező hatásuk csökkentése, tározó képességük növelése, a talajvízszint emelkedésének érdekében. Kapcsolódó intézkedés a 6.11d meglévő csatorna ökológiai szempontból értékesebb területről kevésbé érzékeny területre történő áthelyezése

C) Kötelezően betartandó előírások:

A legfontosabb kötelezően betartandó előírásokat az egyes kezelési egységek (KE) ismertetésénél adjuk meg.

A tervezési területen a fentieken túl a természetvédelmi hatóság a fokozottan védett fajok egyedeinek védelme érdekében – a Tvt. 44. §. (5) bekezdésében és a 12/2005. (VI.17.) KvVM rendelet 2. §-a alapján – az egyes fokozottan védett növény- és állatfajok élőhelyén és élőhelye körül korlátozást rendelhet el, ha a tervezett/várható használati mód, gazdálkodási tevékenység a fokozottan védett faj egyedének vagy állományának zavarásával, veszélyeztetésével, károsításával, elpusztulásával járna. A korlátozás elrendelését a természetvédelmi hatóság egyedi határozatban rendeli el (területi korlátozás lehatárolásával, védőzóna meghatározásával, időbeli hatály megadásával).

Az érintett vízfolyásszakaszokon a kezelőnek – az 1995. évi LVII. törvényben, a 120/1999. (VIII.6.) Korm. rendeletben, a 223/2014. (IX.4.) Korm. rendeletben és a 83/2014. (III.14.) Korm. rendeletben foglaltak megfelelően – a szükséges munkákat el kell végeznie.

3.2.1.1. KE-1 kezelési egység: Szikes gyepterületek és löszgyepek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységbe soroltuk a tervezési terület nagy egybefüggő gyepterületeit, függetlenül azok társulástani besorolásuktól. Jobbára szikes puszták, löszgyepek, mocsárrétek és magassásosok sorolhatók ehhez a kezelési egységhez, melyek legtöbbször mozaikkomplexet képeznek. A gyepeken található kisebb – nem jelölő státuszú élőhelyeket reprezentáló – élőhelyfoltok is ide kerültek besorolására. A regenerálódó, de több esetben feltört gyepek külön kezelési egységként kerültek lehatárolásra (lásd KE-2).

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak (B3), Nem zombékoló magassásrétek (B5), Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vízü mocsarak (B6), Ürmöspuszták (F1a), Cickórós puszták (F1b), Szikes rétek (F2), Üde mézpzásitos szikfokok (F4), Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a), Jellegtelen üde gyepek (OB), Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), Magaskórós ruderalis gyomnövényzet (OF), Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok (P2c) / Natura 2000 kód: Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: kishévízű aszat (*Cirsium brachycephalum*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), molnárgerény (*Mustela eversmannii*)
- érintett földrészletek: Tarnaméra 039, 043, 038/39, 038/40*, 038/41*, 041/1*, 042/17, 044/12, 044/13, 044/14, 044/15, 045*, 063/16, 067/b, 069/29/c*, 069/30, 072/12*, 072/13, 072/14, 072/15, 072/18, 072/30*, 072/54/b, 072/55, 072/57/b, 072/58/b, 072/59/b, 072/60/b, 072/61/b, 072/62/b, 072/63/b, 072/64/b, 072/65/b, 072/66/b, 072/67/b, 072/68/b, 072/69/b, 072/70/b, 072/71/b*, 072/72/b, 072/73/b, 072/74/b*, 072/75/b*, 072/76/b*, 072/77/b*, 072/78/b*, 072/79/b*, 072/80/b*, 072/81/b*, 072/94/a, 073/2, 079/10, 079/3, 079/4, 079/5, 079/6, 079/7, 079/8*,

079/9, 083/10, 083/11, 083/12, 083/13, 083/14, 083/6, 083/7, 083/8*, 083/9 (a csillaggal [*] jelölt földrészetek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területen található, hagyományos tájhasználatot reprezentáló szikes- és löszgyepek fenntartása, a legeltetés és kaszálás idő- és térbeli mozaikosságának fenntartásával. A gyepterületek összkiterjedése nem csökkenhet, a gyepek feltörése nem támogatható a tervezési területen, réven jelölő élőhelytípust reprezentál, másrészt országos védett területtel fed át. A kezelési egységet képező gyepterületek kiterjedése növelhető, egyrészt a gyepek elszántásból adódó területek kimérését követő ismételt gyepphasznosítással, másrészt fejlesztési lehetőségek is megfogalmazásra kerültek. (lásd a KE-2 és KE-3-nál ismertetett javaslatokat).

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A gyepekre vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.1.) az alábbiak:

- *„Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, természetkímélő használattal történhet.*
- *A gyepek juh, szarvasmarha, ló legeltetésével vagy kaszálással hasznosíthatók.*
- *A gyepeken tartható maximális állatlétszámot az egyes területek vonatkozásában a gyepek eltartóképességének figyelembevételével kell meghatározni, azonban nem haladhatja meg az 1 szamosállat/ha sűrűség értéket.*
- *Új legelőberendezések létesítése az igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon történhet.*
- *Gyepterületen gépi munkát csak szilárd, száraz talajon szabad végezni.*
- *Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási módszerek és technológiák alkalmazhatók.*
- *Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.*
- *A kaszálók területének 2%-án kaszátlan sávot kell meghagyni éves váltással.*
- *Az elgyomosodott gyepterületek állapotának helyreállítása érdekében az igazgatósággal előzetesen egyeztetve gazoló kaszálásokat kell alkalmazni.*
- *Gyepeken szerves trágya és talajjavító anyag deponálása tilos.”*

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat:

- „3. § (1) A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.
- (2) Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.
- (3) A gyepterület túllegeltetése tilos.
- (4) A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.

- (5) Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kiszórása tilos.
4. § (1) A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át - beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is - kaszálásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.
- (2) A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
- (3) Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.
- (4) A Natura 2000 gyepterületeken területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélye szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:
- a) a nád irtásához, valamint
- b) az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.
- (5) Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.
5. § (1) A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.
- (2) Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
- (3) A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak. Amennyiben a (2) bekezdés szerinti védekezés során a földhasználó nem tudja betartani a 4. § (1) bekezdésében előírt 5%-os határértéket, úgy ezt a kaszálás időpontjáról szóló előzetes bejelentésével egy időben jeleznie kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.
- (4) Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.”

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
GY13	Kiszántás nem megengedett
GY15	Tüzpászták létesítése nem megengedett
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéshez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges

GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása
GY82	A gyeplet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni
GY98	A kaszálatlan területet kaszálásonként más helyen történő kialakítása
GY99	A kaszálatlan területet évente más helyen történő kialakítása
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül
GY128	Kaszálás szárzúzással nem helyettesíthető

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A gyeprekonstrukcióval érintett területrészeknél optimális kezelésként a természetvédelmi célú cserje- és inváziós fásszárú-irtás, valamint a kézi- és kis talajnyomású gépekkel történő őszi kaszálás adható meg. A gyepterületeken foltokban inváziós fásszárúak jelentek meg, melyek közül legjelentősebb a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) és a fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*) térnyerése. A tájban erősen terjed az EU inváziós listáján is szereplő selyemkóró (*Asclepias syriaca*) is. Ezen fertőzési gócpontok eltávolítása mechanikus, illetve vegyszeres kezelésekkel kiemelt jelentőséggel bír.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A tervezési terület gyeptömbje régiós szinten is kiemelkedő értékekkel bír, elsősorban a szikes élőhelyek, a csenkeszes mocsárrétek valamint a löszgyepek tekintetében. A fragmentált dél-hevesi puszták egyik reprezentatív képviselője a pusztafogacsi pusztarész. Ilyen nagyságú és egybefüggő pusztarészek a Gyöngyösi-sík déli részén már nem találhatóak meg. Az élőhelytípusra javasolt kezelések a jelenlegi természetesség fenntartását, javulását szolgálják. A legfontosabb kezelési feladatok között jelentkezik az inváziós fás- és lágyszárúak visszaszorítása, terjedésének megakadályozása.

3.2.1.2. KE-2 kezelési egység: Szántóterületek

a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési területen előforduló szántóként hasznosított területek kerültek lehatárolásra ebben a kezelési egységben, függetlenül azok ingatlanyilvántartási besorolásától. Ebből következően, mint szántóként nyilvántartott területek, mind pedig gyepként nyilvántartott, de elszántott területek („elszántások”) is ide kerültek besorolásra.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2) / Natura 2000 kód: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű faj: molnárgeréy (*Mustela eversmannii*)
- érintett földrészletek: Tarnaméra Tarnaméra 042/14, 042/15, 042/16, 063/19, 063/20*, 072/94* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A védett és Natura 2000 besorolású gyepok elszántása nem megengedett. Ennek következtében szükséges az elszántott gyepterületek határainak kimérése és a gyep helyreállítása. Ennek módja a terület évenként kétszeri tisztítókaszálása, esetleges legeltetéssel történő hasznosítása. Ez kiemelt prioritásként kell hogy szerepeljen a tervezési területen. Az elszántással érintett területek összkiterjedése 8,58 hektár. Az elszántott részterületek kiterjedése 4,7 m² és 0,99 hektár közötti.

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Fűves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A szántókra vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.2.) az alábbiak:

- „Nagy műveletszámú, élőmunka-, vegyszer- és műtrágyaigényű intenzív növénykultúrák termesztése tilos.
- A gabonafélék betakarítása után, a tavaszi vetésű kultúrák előtt a terület 25%-án zöldugart kell meghagyni.
- Műutak szegélyeinek kivételével 6 m széles vegyszermentes táblaszegélyeket kell kialakítani.
- Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási és betakarítási módszerek és technológiák alkalmazhatók.
- A lucerna területének 2%-án kaszátlan sávokat kell váltakozó helyen meghagyni.
- Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.
- Repülőgépes mezőgazdasági munka az igazgatósággal végzett egyeztetést követően végezhető.
- Magas környezetterhelési kockázattal járó vegyszerek használata tilos.”

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Szántóterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés nem megengedett
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve kaszálás azonnali felfüggesztése, majd haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság tájékoztatja a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható
SZ09	A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni
SZ13	Szántóföldön trágyaszarvas nem alakítható ki
SZ23	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását
SZ43	Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény nem telepíthető
SZ52	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása
SZ68	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amely őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve fasor lehet. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességének biztosítása kizárólag mechanikai eszközökkel
SZ74	Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A szántóként nyilvántartott szántó művelési ágú területek madárvédelmi funkcióját szolgálhatja a szántószegélyekbe ültetett honos fafajú cserjések és erdősávok is (lásd SZ74 előírás javaslat)

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési egységgel érintett szántók két csoportba sorolhatók: a szántóként nyilvántartott és szántóként is hasznosított ingatlanok esetében a gyepesítés egyértelműen fejlesztési, rekonstrukciós javaslatként jelentkezik. A másik altípust a gyepek szegélyeinek elszántásával kialakult kisebb sávok képezik. Ezen esetekben – akár hatósági úton is – a birtokhatárok állandósítása a cél, majd ez követően a művelési ágnak (gyep) megfelelő hasznosítást kell folytatni.

3.2.1.3. KE-3 kezelési egység: Elszántott gyepszegélyek

a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési területen azon gyepszegélyei lettek lehatárolva a kezelési egységben, amelyek elszántással éritettek a tervezési területen.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2) / Natura 2000 kód: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nincs érintettség
- érintett földrészlet: Tarnaméra: 038/39*, 038/40*, 038/41*, 044/14*, 044/15*, 069/29/c*, 072/12*, 072/13*, 072/15*, 072/30*, 072/59/b, 072/60/b, 072/61/b, 072/62/b, 072/63/b, 072/64/b, 072/65/b, 072/66/b, 072/67/b, 072/68/b, 072/69/b, 072/70/b, 072/71/b*, 072/72/b, 072/73/b, 072/74/b*, 072/75/b*, 072/76/b*, 072/77/b*, 072/78/b*, 072/79/b*, 072/80/b*, 072/81/b*, 072/94/a, 079/7*, 079/8*, 079/9*, 083/6*, 083/9* (a csillaggal [*] jelölt földrészlet érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A védett és Natura 2000 besorolású gyepek elszántása nem megengedett. Ennek következtében szükséges az elszántott gyepterületek határainak kimérése és a gyepek helyreállítása. Ennek módja a terület évenként kétszeri tisztítókaszálása, esetleges legeltetéssel történő hasznosítása. Ez kiemelt prioritásként kell hogy szerepeljen a tervezési területen. Az elszántással érintett területek összkiterjedése 9,85 hektár. Az elszántott részterületek kiterjedése 24 m² és 1,21 hektár közötti.

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. Mind a jelenlegi hasznosításhoz köthető szántókra vonatkozó, mind pedig a jövőbeli (gyep művelési ághoz köthető) gyepekre vonatkozó legfontosabb kezelési módokat, korlátozásokat és tilalmakat ismertetjük. A szántókra vonatkozó legfontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.2.) az alábbiak:

- *„Nagy műveletszámú, élőmunka-, vegyszer- és műtrágyaigényű intenzív növénykultúrák termesztése tilos.*
- *A gabonafélék betakarítása után, a tavaszi vetésű kultúrák előtt a terület 25%-án zöldugart kell meghagyni.*
- *Műutak szegélyeinek kivételével 6 m széles vegyszermentes táblaszegélyeket kell kialakítani.*

- Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási és betakarítási módszerek és technológiák alkalmazhatók.
- A lucerna területének 2%-án kaszátlan sávokat kell váltakozó helyen meghagyni.
- Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.
- Repülőgépes mezőgazdasági munka az igazgatósággal végzett egyeztetést követően végezhető.
- Magas környezetterhelési kockázattal járó vegyszerek használata tilos.”

A gyepekre vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.1.) az alábbiak:

- „Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, természetkímélő használattal történhet.
- A gyepek juh, szarvasmarha, ló legeltetésével vagy kaszálással hasznosíthatók.
- A gyepeken tartható maximális állatlétszámot az egyes területek vonatkozásában a gyepek eltartóképességének figyelembevételével kell meghatározni, azonban nem haladhatja meg az 1 szamosállat/ha sűrűség értéket.
- Új legelőberendezések létesítése az igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon történhet.
- Gyepterületen gépi munkát csak szilárd, száraz talajon szabad végezni.
- Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási módszerek és technológiák alkalmazhatók.
- Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.
- A kaszálók területének 2%-án kaszátlan sávot kell meghagyni éves váltással.
- Az elgyomosodott gyepterületek állapotának helyreállítása érdekében az igazgatósággal előzetesen egyeztetve gazoló kaszálásokat kell alkalmazni.
- Gyepeken szerves trágya és talajjavító anyag deponálása tilos.”

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat:

- „3. § (1) A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.
- (2) Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.
- (3) A gyepterület túllegeltetése tilos.
- (4) A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.
- (5) Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürületekből származhat, trágya kiszórása tilos.
4. § (1) A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át - beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is - kaszálásenként változó helyen kaszátlanul kell hagyni.
- (2) A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
- (3) Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.
- (4) A Natura 2000 gyepterületeken területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az

engedélye szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:

a) a nád irtásához, valamint

b) az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.

(5) Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.

5. § (1) A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.

(2) Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.

(3) A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak. Amennyiben a (2) bekezdés szerinti védekezés során a földhasználó nem tudja betartani a 4. § (1) bekezdésében előírt 5%-os határértéket, úgy ezt a kaszálás időpontjáról szóló előzetes bejelentésével egy időben jeleznie kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.

(4) Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.”

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok az alábbiak. Az alábbi pontban csak az előző pontban felsorolt kötelezően betartandó előírásokon túli gyepes előírás javaslatokat (GY) listázzuk.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY13	Kiszántás nem megengedett
GY15	Tüzpászták létesítése nem megengedett
GY24	A gyepes természetvédelmi szempontú égetéshez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység vonatkozásában élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok nem fogalmazhatók meg. A gyepkonverzió – mivel gyep művelési ágú területek sorolandók ide – nem tekinthető ilyen javaslatnak, ezt hatósági úton szükséges megvalósítani.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési egységgel lehatárolt területrészeket a gyepek szegélyeinek elszántásával kialakult kisebb sávok képezik. Ezen esetekben – akár hatósági úton is – a birtokhatárok állandósítása a cél, majd ez követően a művelési ágak (gyep) megfelelő hasznosítást kell folytatni.

3.2.1.4. KE-4 kezelési egység: Csatornák, árkok, fásodó területek

a) A kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe lettek lehatárolva azon szegélyélőhelyek, melyek elsősorban a gyepterületeket határolják (többnyire peremhelyzetű csatornák, árkok, utak, kisebb cserje- és erdőfoltok). Utóbbiak többnyire idegenhonos fafajokból állnak és jelenleg nem erdőtervezettek.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: (B1a), Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA), Jellegtelen üde gyepek (OB), Üde és nedves cserjések (P2a), Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok (P2c), Öshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők, Nem öshonos fafajok spontán állományai (S6), Út- és vasúthálózat (U11) / Natura 2000 kód: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű faj: vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- érintett földrészletek: Tarnaméra 062, 064, 041/1*, 063/16, 072/12*, 072/14, 072/15, 072/30* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A tervezési terület csatornái elsősorban vízgazdálkodási feladatokat látnak el (belvízelvezetési funkcióval). Ezek karbantartását során javasolt időben több évre ütemezni, annak érdekében, hogy az árkok üde mocsárréti elemei és a partélek lösznövényzete regenerálódni tudjon.

Az idegenhonos fásorok és fásítások esetében legfontosabb erdőkezelői teendő az inváziós fásszárúak visszaszorítása. Mivel ezen állományok a kijelöléskor is már idegenhonos állományként szerepeltek, így a javaslatok mindenképpen csak távlati fejlesztési lehetőségként jelenhetnek meg. A gyepre terjedő állományok esetén a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet 5. § (2) bekezdése kötelező előírása az iránymutató („Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos”).

A fás növényzet megtartása kiemelt fontossággal bír (függetlenül fafajösszetételétől), mivel számos ritka és telepesen fészkelő madárfaj – mely egyben az átfedő különleges madárvédelmi terület jelölő faja is egyben – fészkelőhelyül szolgál.

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A kivett területekre vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.4.) az alábbiak:

- „A vízügyi létesítmények, csatornák karbantartási munkáit csak az igazgatósággal egyeztetett módon szabad végezni.
- Gépjárművel közlekedni csak a kataszteri nyilvántartásban szereplő földutakon lehet, tilos felázott útviszonyok miatt a gyepterületeken új nyomok veretése.
- A földutakat a használó köteles rendben tartani, azokat nehéz gépjárművel, munkagéppel csak száraz vagy fagyos útviszonyok mellett használhatják”.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok az alábbiak. Mivel a kezelési egységgel lehatárolt területen a kezelési feladatok a fás növényzethez köthetők, így elsősorban erdős kezelési előírás-javaslatok kerültek megfogalmazásra.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése
E63	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása
E88	Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető

Kód	Szántóterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
SZ74	Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése

Kód	Vízgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységgel érintett vonalas objektumok részben fás növényzettel borítottak, szinte kivétel nélkül idegenhonos fafaj (pl. fehér akác, amerikai kőris, zöld juhar, keskenylevelű ezüstfa) dominanciájával jellemezhetőek. Az idegenhonos fasorok és fásítások esetében legfontosabb feladat az inváziós fásszárúak visszaszorítása, ami már mint élőhelyfejlesztés jelentkezik. A javasolt cserjés mezsgyék kialakítása (SZ74 előírás javaslat) részben apróvadvédelmi és fejlesztési intézkedésnek is tekinthetőek.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

További belvízlevezető árkok kialakítása a tervezési területen nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Összességében kis kiterjedésű, de természetvédelmi szempontból jelentős élőhelyfoltok kerültek lehatárolásra a kezelési egység vonatkozásában. A fás-cserjés élőhelyekhez köthető fajok és értékek megőrzése így a kezelési egység védelmében és fejlesztésén keresztül valósítható meg. A megfogalmazott élőhelyfejlesztési javaslatok az élőhelyfoltok természetességének javítását szolgálják (lásd honos fafajú cserjések és erdősávok telepítése; szerkezetátalakítás). Másrészt ezek a jobbára idegenhonos fafajú fásítások az érintkező gyepek természetvédelmi állapotát veszélyeztetik, így terjedésük mindenképp megállítandó.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A részletes élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1 pontjánál, az egyes kezelési egységek (KE) részletes leírásánál adtuk meg.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Speciális fajvédelmi intézkedések a jelölő státuszú vöröshasú unka (*Bombina bombina*) védelme érdekében is megfogalmazhatók:

- Javasolt a terület időszakos vízü élőhelyeinek megőrzése, a terület hidrológiai viszonyait negatívan érintő beavatkozások megszüntetése.
- A mocsári növényzettől sűrűn benőtt mesterséges vizes élőhelyeken indokolt lehet a növényzet részleges visszaszorítása, illetve egyes – egyéb jelentős fajok szempontjából kevésbé értékes – mederrészek kimélyítése. Az árnyékoló hatású gyalogakác visszaszorítása, különösen a fajok szaporodóhelyeként szolgáló vizes élőhelyeken fontos.
- Javasolt a terület hidrológiai viszonyainak megőrzése, lehetőség szerint a víz további visszatartása a területen (természetvédelmi célú élőhely-létesítésekkel, helyreállításokkal). Egyes mesterséges élőhelyeinek részleges (más értékes fajok jelenlétét figyelembe vevő) növényzetmentesítésével, kimélyítésével védelmi helyzete tovább javítható.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete alapján kiemelt természetvédelmi stratégiának tekinthető az „*alapállapot-felmérést szolgáló és monitoring rendszerű kutatások, valamint a természetvédelmi kezelési tevékenységet megalapozó vizsgálatok végzése*”.

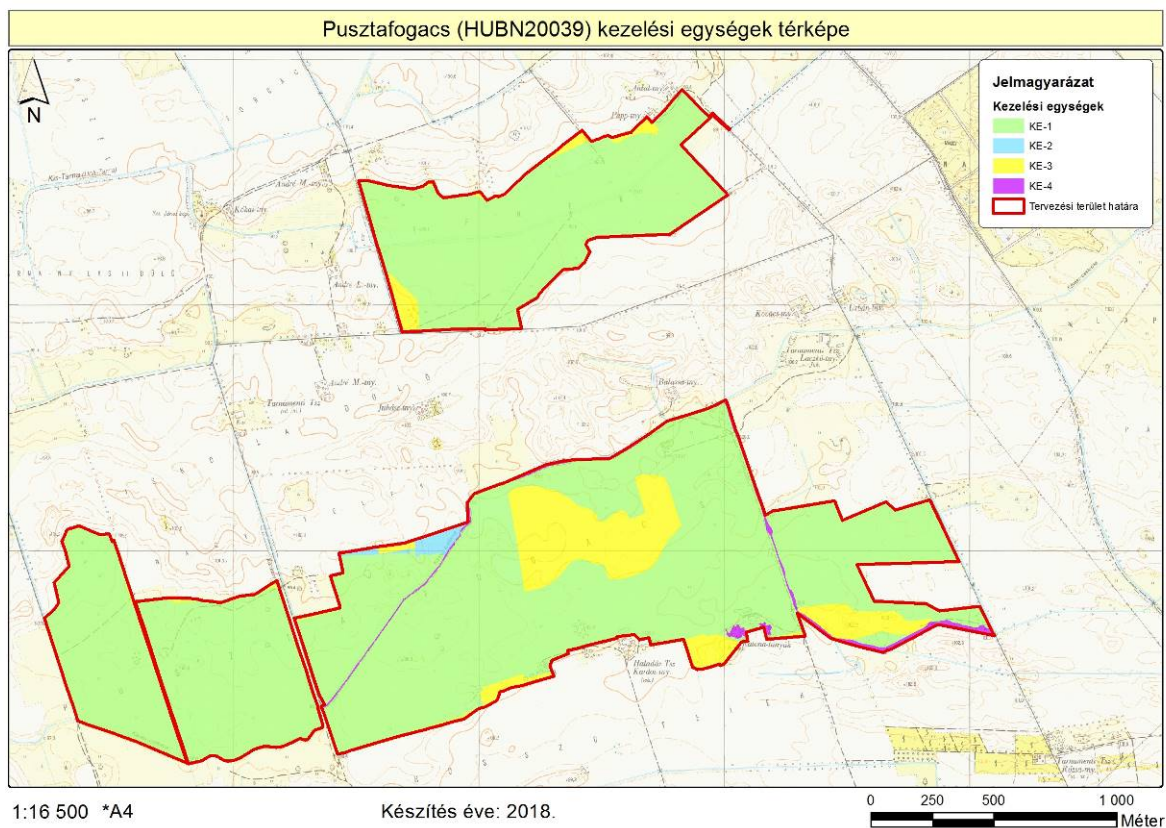
A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében (<http://www.termeszetvedelem.hu/nbmr>) a területen nem folyik monitorozás. A terület országos védett státuszából adódóan, a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság rendelkezésére álltak korábban is biotikai alapadatok, elsősorban az edényes flórára valamint a gerinces faunára (elsősorban avifauna) vonatkozóan. Jelen tervezés során ezek kiegészültek, különös tekintettel a védett és közösségi jelentőségű állat és növényfajok felmérésével, illetve az élőhelytérkép elkészítésével.

A jövőben az alábbi kutatási feladatok élveznek kiemelt prioritást:

- A ritka- és telepesen fészkelő madárfajok (RTM) évenkénti felmérése a tervezési terület vonatkozásában
- Az élőhelytérkép ismételt elkészítése (10 évente javasolt)
- Kiegészítő adatgyűjtés közösségi jelentőségű és védett növény- és állatfajok elterjedéséről

3.2.5. Mellékletek

A kezelési egységek lehatárolását mutató térkép (2019):

A kezelési egységek összefoglaló táblázata (megj. a csillaggal (*) jelölt hrsz.-ok és erdőrészletek csak részben érintik a lehatárolt kezelési egységet):

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz.-ok
KE-1	Szikes gyepterületek és löszgyepek	280,72	Tarnaméra: 039, 043, 038/39, 038/40*, 038/41*, 041/1*, 042/17, 044/12, 044/13, 044/14, 044/15,

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz.-ok
			045*, 063/16, 067/b, 069/29/c*, 069/30, 072/12*, 072/13, 072/14, 072/15*, 072/18, 072/30*, 072/54/b, 072/55, 072/57/b, 072/58/b, 072/59/b, 072/60/b, 072/61/b, 072/62/b, 072/63/b, 072/64/b, 072/65/b, 072/66/b, 072/67/b, 072/68/b, 072/69/b, 072/70/b, 072/71/b*, 072/72/b, 072/73/b, 072/74/b*, 072/75/b*, 072/76/b*, 072/77/b*, 072/78/b*, 072/79/b*, 072/80/b*, 072/81/b*, 072/94/a, 073/2, 079/10, 079/3, 079/4, 079/5, 079/6, 079/7, 079/8*, 079/9, 083/10, 083/11, 083/12, 083/13, 083/14, 083/6, 083/7, 083/8*, 083/9
KE-2	Szántóterületek	25,05	Tarnaméra 042/14, 042/15, 042/16, 063/19, 063/20*, 072/94*
KE-3	Elszántott gyepszegélyek	9,85	Tarnaméra: 038/39*, 038/40*, 038/41*, 044/14*, 044/15*, 069/29/c*, 072/12*, 072/13*, 072/15*, 072/30*, 072/59/b, 072/60/b, 072/61/b, 072/62/b, 072/63/b, 072/64/b, 072/65/b, 072/66/b, 072/67/b, 072/68/b, 072/69/b, 072/70/b, 072/71/b*, 072/72/b, 072/73/b, 072/74/b*, 072/75/b*, 072/76/b*, 072/77/b*, 072/78/b*, 072/79/b*, 072/80/b*, 072/81/b*, 072/94/a, 079/7*, 079/8*, 079/9*, 083/6*, 083/9*
KE-4	Csatornák, árkok, fásodó területek	3,98	Tarnaméra: 062, 064, 041/1*, 063/16, 072/12*, 072/14, 072/15*, 072/30*

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület teljesen átfed országos védett természetvédelmi területtel, az ökológiai hálózat magterületével és a „Hevesi-sík” (HUBN10004) különleges madárvédelmi területtel. A tulajdonosi szerkezetben a magántulajdon a meghatározó, az állami tulajdon (kezelője a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság) csak kivett ingatlanok esetében jelentkezik.

A mezőgazdasági hasznosítás lehetőségei adottak, a nem támogatható területek kiterjedése alacsony, elsősorban az árkokra, utakra és néhány mélyebb fekvésű mocsárra korlátozódik (a teljes tervezési terület kevesebb mint 1%-a). A MEPAR-ban nem támogatható területek jelenléte részben akadályának tekinthető a gyepek kitisztításának, a fás vegetáció visszaszorításának. Megjegyzendő, hogy a Natura 2000 támogathatóságú blokkok nagyobb

területet fednek le, mint az ingatlan nyilvántartási rendszerben lefedett területhátár. Mind a gyepek, mind a szántók esetében elmondható, hogy a kis parcellaméreték jellemzők.

A tervezési területen magánerdők nincsenek, így a speciálisan ennek a szektornak biztosított támogatások, illetve kompenzáció esetünkben nem vehető igénybe.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a 2015-2018 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. évre egy átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti évben várhatóan a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2022-től indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan jogcím elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetők el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 jogcím mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrésztlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előírás csoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A jelenleg is elérhető támogatási programokkal a terület fenntartó kezelése elvileg megvalósítható (lásd Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó kötelező földhasznosítási előírások). Mivel távlati természetvédelmi célként fogalmazzuk meg a mozaikos élőhelyek fenntartását és fejlesztését (mely együtt járhat nem záródott erdő-gyep struktúrák kialakításával), ez mindenképp nevesítendő a jövőbeli agrár-erdészeti támogatási rendszerekben.

3.3.2. Pályázati források

A tervezési terület vonatkozásában az alábbi, közelmúltban lezárult, valamint jelenleg futó pályázati projektek érdemelnek említést, melyek mindegyike a védett és Natura 2000-es területek élőhely és fajvédelmi célkitűzéseit szolgálja. (A lezárult projektek egy része fenntartási szakaszban van).

- *A Parlagi sas védelme Magyarországon (LIFE10 NAT/HU/000019)* - lezárult 2016-ban

A projekt célkitűzéseinek elérése érdekében a nemzeti park igazgatóság természetvédelmi őrszolgálat a tervezési területen is előforduló parlagi sas territóriumok fokozott ellenőrzését és a veszélyeztető tényezők, különös tekintettel a mérgező esetek feltárását végezte.

- *A szalakóta védelme a Kárpát-medencében (LIFE13/NAT/HU/000081)* – folyamatban
A projekt célja a Kárpát-medence szalakóta populációjának megerősítése és hosszú távú fenntartható védelmének megalapozása. A tervezési terület a fatelepítési, fészkelőhely-felmérési, valamint odú-kihelyezési és monitoring jellegű akciók által érintett.

- *Madarakra veszélyes 20 kV-os vezetékszakaszok madárbarát átalakítása a Hevesi Füves Puszták TK területén (KEOP-7.3.1.2/09-2010-0047 és KEOP - 3.1.2/2F/09-11-2013-0015)* – lezárult 2015-ben

A projekt célja a Hevesi-sík területén húzódó és a tervezési területet is érintő még burkolatlan középvezetőségű szabadvezeték-szakaszok madárvédelmi szempontból veszélyes vezetékének és oszlopelemeinek burkolása, átalakítása, cseréje, továbbá két különösen veszélyes szakasz földkábeles kiváltása.

A tervezési terület vonatkozásában speciális közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok kezelésével kapcsolatos új természetvédelmi pályázat nem tervezett a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság gesztorságában. Ennek oka elsősorban az, hogy a tervezési területen nem található a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésében lévő ingatlan.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

A Natura 2000 fenntartási terv esetében kötelezően alkalmazandó kommunikációs eszközök az alábbiak voltak:

- önkormányzati közzététel
- gazdafórum vagy falufórum
- honlap
- érintettek e-mailen/levélben történő megkeresése

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A tervezési folyamat során a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján folyamatosan frissülő tematikus aloldalt alakítottunk ki, ahol a területekkel kapcsolatos alapinformációk mellett a (véleményezhető) egyeztetési tervdokumentációt is elérhetővé tettük pdf formátumban: <https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek>

Eszköz típus	Alkalmazott dokumentáció	Mutatók	Időpont
Érintettek levélben és/vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám), feladást igazoló szelvényről másolat, e-mail visszaigazoló tertivevény	Üisz: 1177/1/2019. 18 db levél kiküldése érintetteknek + elektronikus levél (ismert címek esetén)	2019.03.19
Nyomtatott tájékoztató	A BNPI elkészített egy Natura 2000 dossziét, mely a tervezéssel és a Natura 2000 területekkel kapcsolatban számos információval látja el a	A fórumon a jelenlevőknek átadott dossziék száma (db)	2019.03.28

	célzott érintettek körét (elsősorban: gazdálkodók, földhasználók). A dossziéba elhelyeztük a hatályos Natura 2000 gyeptámogatási ismertetőket, kaszálási bejelentőket.		
Fórum (összes érintett)	Jelenléti ív, emlékeztető, fotódokumentáció	Üisz: 1177/1/2019.	2019.03.28
Önkormányzati közzététel	Igazolás az önkormányzat részéről	Üisz: 1177/2/2019. (kifüggesztés); 1177/4/2019. (igazolás)	2019.03.19
Honlap	Elérhetősége, adatfeltöltés dátuma	https://www.bnpi.hu (Hírek)	2019.03.19

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
Gazdálkodók, területhasználók (mezőgazdaság)	Magántulajdonosok (4 tulajdonos; 5 ha feletti Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
Vadgazdálkodók	Tarnamérai Tarnamente Vadásztársaság;
Önkormányzatok	Tarnaméra Község Önkormányzata
Hatóságok	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Heves Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földhivatali Főosztály • Heves Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földhivatali Főosztály Földhivatali Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Földművelésügyi Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Erdészeti Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Növény- és Talajvédelmi Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztály
Civil szervezetek, közttestületek	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, Heves Megyei Igazgatósága • OMVK Heves Megyei Területi Szervezete • Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület 34 sz. Bükki Helyi Csoportja • Üröm Környezet- és Természetvédelmi

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
	Egyesület
Helyi lakosság	Az érintett település lakosai

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A Heves Megyei Kormányhivatal Heves Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földhivatali Főosztály a 10.025/2019. ikt. számú véleményében megállapította, *„hogyan a fenntartási tervben foglalt földvédelmi érdekeket nem sértene, ezért a tervdokumentációt elfogadásra javasolja, ellenvetése, kifogása nincs”* (BNPI ikt. sz.: 1177/3/2019.).

További hatóságoktól, területi kezelő szervektől észrevétel nem érkezett.

Mivel a tervekészítés óta a parlagként, illetve ugarként hasznosított szántóterületek (melyek KE-2 egységként, mint „Regenerálódó gyepes és parlagok”) feltöresre kerültek 2018-ban, így a KE lehatárolás átdolgozásra került a fórumot követően. Ennek feloldásaként a szántóterületek esetében külön kezelési egységként (KE) kerültek lehatárolásra a szántó művelési ágú, szántóként hasznosított részek (KE-2) illetve a gyepes szántások (KE-3).

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

A tervezési terület a földrajzi besorolás szerint a Gyöngyösi-sík kistáj (1.9.22) területén helyezkedik el. Maga a terület két területrészről áll össze: (1) a Boconád település belterületével szinte határos Tó-fenék dűlőre (északon) és a (2) nagyobb tömböt képező déli területrészre (Pusztafogacs, Nagy-telek, Iskola-dűlő). Ennek északi határát részben a Erk-Boconádi-csatorna (Kárász-csatorna) képezi. A tervezési terület 97-102 méter közötti tengerszint feletti magasságban helyezkedik el.

1.1.1. Éghajlati adottságok

Mérsékelt meleg-száraz éghajlattal jellemezhető a tervezési terület. A napsütéses órák évi száma 1950 körüli, a nyári évnegyedben 740–760, a téliben kb. 180 óra napsütés várható. Az évi középhőmérséklet 10,0 °C. A vegetációs időszak középhőmérséklete 17,0–17,2 °C. A napi középhőmérséklet 196–200 napig meghaladja a 10 °C-ot, a tavaszi átlépés ápr. 2–5. között, az őszi okt. 17–20-án várható. Az ápr. 9–13. és okt. 22–24. közötti időszak (190–195 nap) fagyoktól mentes. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga 34,0 °C. Az évi abszolút minimumok átlaga –16,0 és –16,5 °C körül alakul. Az évi csapadék átlagosan 530–540 mm körül van. A vegetációs időszakban 310–320 mm eső esik. A téli időszakban átlagosan 32–35 napig borítja hó a földeket; az átlagos maximális hóvastagság 16–18 cm. Az ariditási index 1,30 körüli. A Mátra szélárnyékoló hatása miatt főleg a Ny-ias és a K-ies szelek dominálnak; az átlagos szélesség 2,5 m/s körül van.

1.1.2. Vízügyi adottságok

Vízföldrajzi szempontból a tervezési terület legfontosabb jellemzője a nagyfokú vízszegénység, ami a felszíni és a felszín alatti vizekre egyaránt vonatkozik. Állandó vízfolyással nem rendelkezik. A nagyobb művelt táblákat és dűlőutakat csatornák szegélyezik, melyek elsősorban belvízelvezető funkcióval bírnak (Igacshalmi-csatorna, az Erk-Boconádi-csatorna (vagy Kárász-csatorna), Fogacsi-csatorna). A két csatorna befogadója a Kis-Tarnán keresztül a Tarna patak. Maga a terület száraz, gyenge lefolyású és vízhiányos. A rétegvíz mennyisége csekély. Az artézi kutak száma jelentős. Mélységük 100–200 m között van, a vízhozamuk nem éri el a 100 l/percet, de mélyebb fúrásokból tekintélyes vízmennyiséget is nyerhetnek. A tervezési területet határoló településeken a vezetékes vízellátás megoldott, de a csatornahálózat nem teljes kiépítettségű (kistáj szintjén is igen alacsony a közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya. Ez tartós veszélyt jelent a felszín alatti vizek minőségére.

1.1.3. Talajtani adottságok

A Mátra déli előterében változatos talajok jelennek meg a kistájban. A tervezési terület vonatkozásában nem rendelkezünk részletes talajtérképpel, de az alábbi talajtípusok előfordulásával jellemezhető a terület. A talajvíz közeli (3–5 m) löszös üledékein réti csernozjom talajok, míg a mélyebb fekvésű löszös üledékein többnyire agyagos vályog mechanikai összetételű, mészmentes réti talajok találhatók. Mindkettő relatíve jó termelékenységű, többnyire szántóként is hasznosíthatók. A réti talajok közé ágyazottan, változatos elhelyezkedésben réti szolonyec és sztyepesedő réti szolonyec talajok is előfordulnak. Ezek a szikes talajok jelentős kiterjedésben fordulnak elő a tervezési területen. Alacsony termelékenységük miatt rét – legelőként hasznosítják őket.

1.2. Természeti adottságok

A területen 2017-ben élőhelyterképezésre került sor, az Általános Nemzeti Élőhelyosztályozási Rendszer (Á-NÉR 2011) kritériumrendszerét követve. Az élőhelyterképezés során pontos adatokhoz jutottunk az adott élőhelyfoltok mérete, kiterjedése, természetessége tekintetében, melyek tervezési alapot is biztosítottak a kezelési egységek (KE) meghatározásához, az azok esetében tett természetvédelmi kezelési javaslatok megfogalmazásához.

Élőhely neve	Á-NÉR kódja	Natura 2000 élőhely kódja	Területe (ha)	Aránya (%)
Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	B1a	-	6,05	1,89
Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, metyekórós mocsarak	B3	-	0,006	0,002
Nem zsombékoló magassásrétek	B5	-	1,62	0,51
Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vízü mocsarak	B6	-	0,18	0,057
Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál	BA	-	0,31	0,098
Ürmöspuszták	F1a	1530*	18,30	5,73
Cickórós puszták	F1b	1530*	193,34	60,49
Szikes rétek	F2	1530*	30,42	9,52
Üde mézpzásitos szikfokok	F4	1530*	0,36	0,11
Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek	H5a	6250*	29,41	9,20
Jellegtelen üde gyepek	OB	-	2,05	0,64
Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek	OC	-	2,18	0,68
Magaskórós ruderalis gyomnövényzet	OF	-	0,83	0,26
Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet	OG	-	0,43	0,13
Üde és nedves cserjések	P2a	-	0,05	0,02
Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések	P2b	-	0,03	0,01
Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok	P2c	-	0,12	0,04
Nem őshonos fafajok spontán állományai	S6	-	0,92	0,29
Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák	T1	-	32,37	10,13
Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák	T2	-	0,65	0,20
Út- és vasúthálózat	U11	-	0,003	0,001
Összesen:			319,62	100

A tervezési terület növényföldrajzi értelemben a Tiszántúli flórajárás (*Crisicum*) része. A növényzet fajösszetételén északon a dombvidéki, hegylábi területek, délen pedig a járszági homokvidék (Hevesi-homokhát) növényzetformáló hatása megmutatkozik. A Natura 2000 területnek kijelölt pusztarész igen magas arányban közösségi jelentőségű élőhelytípusokkal (Az legmarkánsabb növényzeti típust a szikesek adják, melynek kialakulásában és fennmaradásában nagy szerepet játszottak az emberi hatások. A szikesek a változatos mikrodomborzatnak megfelelően mozaikos élőhelyeket alkotnak. A mozaikosság a vízborítás

időtartamától, valamint a talaj szikesedésének és eróziójának a mértékétől függ. A mozaikos jellegű, ún. padkás szikesek a tervezési területen kis kiterjedésűek, elsősorban a Pusztafogacs dűlőben jelennek meg. Jóval jelentősebb kiterjedést érnek el a cickóros összefüggő szikes puszták, melyekbe kisebb ürmös és szikes réti társulások ékelődnek be. A löszhátak jelentős része cickóros puszták közé ékelődve fordulnak elő, térségi szinten is igen fajgazdag értékes löszgyep-állományok fordulnak elő a tervezési területen. A termékeny termőtalajjal rendelkező löszhátak feltörése már a neolitikumtól megkezdődött. A tervezési területen még 30-50 éve is számos tanya volt megtalálható, Fogacs elpusztult településre pedig a 11. századtól állnak rendelkezésre írott emlékek. A kontinentális jellegű löszgyepek fajkészletét alapvetően befolyásolta a táj történetének alakulása. Az extenzív legelőgazdálkodás során állományaik löszlegelőkké degradálódtak, míg a szántóföldi kultúra előretörésekor összkiterjedésük jelentősen lecsökkent.

Állatföldrajzi szempontból a pusztai életközösségek jellemző fajaival jellemezhető a terület. A vizes élőhelyek hiányában elsősorban a száraz pusztai élőhelyekhez köthető állatfajok jellemzők a területre, melyek közül legjobban a madárfauna kutatott. A száraz gyepek fészkelő karakterfaja a mezei pacsirta (*Alauda arvensis*), míg a magas fűvű rétek, kaszálók gyakori költőfaja a sárga billegető (*Motacilla flava*), a cigány csaláncsúcs (*Saxicola torquata*), a rozsdás csuk (*S. rubetra*). A cserjés, fás növényzethez köthetőek a Natura 2000 különleges madárvédelmi terület jelölő fajának számító tövisszűrő- és kis örgébics (*Lanius collurio*, *L. minor*), a fokozottan védett szalakóta (*Coracias garrulus*) és a vörös vércse (*Falco tinnunculus*). A gyepterületek madártani jelentőségét tovább növeli, hogy számos – közelben fészkelő – ragadozómadár táplálkozóterületét jelenti (pl. parlagi sas /*Aquila heliaca*/, kerecsen /*Falco cherrug*/).

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)
1530*	Pannon szikes sztyeppek és mocsarak	B
6250*	Síksági pannon löszgyepek	B

A jelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok összefoglalása:

Natura 2000 élőhely megnevezése	Kódja	Területe / aránya (a 2017. évi felmérések alapján)
Pannon szikes sztyeppek és mocsarak	1530*	242,42 ha / 75,85 %
Síksági pannon löszgyepek	6250*	29,41 ha / 9,2 %

Közösségi jelentőségű jelölő élőhelytípusok³:

Élőhely neve: Pannon szikes sztyeppek és mocsarak

Élőhely kódja:

1530*

Élőhely előfordulásai a területen:

A teljes tervezési területen általánosan elterjedt élőhelytípus. A teljes tervezési terület 75%-án szikes élőhelyeket találunk.

Élőhely területi aránya:

75,85% (a 2017. évi élőhelytérképezés)

³ Az egyes közösségi jelentőségű élőhelytípusok elterjedését mutató térkép a „Térképek” pont alatt található

alapján)

Élőhely kiterjedése a területen:

242,42 ha (a 2017. évi élőhelyterképezés alapján)

A hivatalos Natura 2000 adatlapon (Standard Data Form; SDF) szereplő érték: 175,79 ha. Az eltérés indokaként az aktuális élőhelyterképezés pontossága adható meg

Élőhely jellemzése:

A szikes területek növényzetének legfontosabb sajátossága mikro-mozaikosság, mely a vízborítás időtartamától, a talaj szikesedésének és eróziójának a mértékétől függ. A tervezési terület padkás szikesein néhány deciméteres távolságban található meg az erősen szikes (halofiton) bárányparéjos vakszik (*Camphorosmetum annuae*) és a padkátető reliktum zsályás löszgyepje. Az erősebben szikes termőhelyeken találjuk a puszták legértékesebb társulásait: az ürmös sziki gyepeket (*Artemisio santonici-Festucetum pseudovinae*), mézpzásitos szikfokokat és a bárányparéjos vakszikeket. A helyi erózióbázist a sziki mocsarak, sziki rétek (*Agrostio-Alopecuretum pratensis*, *Agrostio-Glycerietum poiformis*, *Agrostio-Beckmannietum eruciformis*) jelentik, melyeket a szikfokok (*Puccinellietum limosae*) és a szikerek (*Pholiuro pannonicum-Plantaginetum tenuiflorae*) kanyargós hálózata vesz körül. A padkátetőkön előforduló füves cickórós puszták (*Achilleo setaceae-Festucetum pseudovinae*) már kevesebb halofiton fajt tartalmaznak. A tervezési területen előforduló szikesekre jellemző fajok közül az alábbiakat lehet kiemelni:

- szikes puszták, ürmöspuszták:

sziki üröm (*Artemisia santonicum*), magyar sóvirág (*Limonium gmelini subsp. hungaricum*), parti laboda (*Atriplex littoralis*), sziki buvákfü (*Bupleurum tenuissimum*), bárányparéj (*Camphorosma annua*), keskenylevelű sás (*Carex stenophylla*), sziki útifű (*Plantago maritima*), közönséges szikipozdor (*Podospermum canum*), sziki mézpzásit (*Puccinellia limosa*), villás boglárka (*Ranunculus pedatus*), sziki here (*Trifolium angulatum*).

- szikes rétek és mocsarak:

kisfészkü aszat (*Cirsium brachycephalum*), korcs nőszirm (*Iris spuria*), sziki zsióka (*Bolboschoenus maritimus*), sziki őszirózsa (*Aster tripolium subsp. pannonicus*), Kerner erdei kányafű (*Rorippa sylvestris subsp. kernerii*), keskenylevelű lórom (*Rumex stenophyllus*), eperhere (*Trifolium fragiferum*), csombormenta (*Mentha pulegium*), sziki madárhúr (*Cerastium dubium*), sziki kerep (*Lotus glaber*), berki sás (*Carex otrubae*), hernyópázsit (*Beckmannia eruciformis*), vízi gamandor (*Teucrium scordium*), kígyófark (*Pholiurus pannonicus*), dárdás laboda (*Atriplex prostrata*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése⁴:

A tervezési területen igen eltérő természetességű szikesek találhatók. A karakterfajokban gazdag – kis kiterjedésű – padkás szikesek magas természetességűek (TDO=4 és 5; ezek együttes aránya 8,7%). A szikesek jelentős része általában közepesen leromlottak, ezek érik el a jelentősebb kiterjedést (TDO=3 és 3,5; ezek aránya együttesen 91%). A leromlott (TDO=2,5)

⁴ Az élőhelyek természetességének értékeléséhez a Németh – Seregélyes-féle, 5 fokozatú skálát használtuk (TDO): 1 = Teljesen leromlott / a regeneráció elején járó állapot; 2 = Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot; 3 = Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot; 4 = Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot; 5 = Természetes állapot.

állapotú szikes élőhelyfoltok csak a szikesek 0,8%-át jellemzik.

Élőhely veszélyeztetettsége:

Az élőhely veszélyeztetettsége közepes, eltérő mértékben jelentkezik a szárazabb és az üdebb növényzeti foltokban. Az ürmös és cickórós szikesek, főleg, ha padkás sziki környezetben fordulnak elő, akkor alacsonyabb veszélyeztetettségűnek tekinthetők. A szikes mocsarakat, réteket a csapadékhiány veszélyeztetheti, ezek jelentősebben ki vannak téve a kiszáradásból eredő negatív hatásoknak. A vonalas objektumok (árkok, csatornák, dűlőutak) melletti állományok – az inváziós növényfajok közelsége folytán – erősebben veszélyeztetettebbek.

Veszélyeztető tényezők:

Az élőhelykezelések elmaradásával együtt jár az állományok leromlása, degradálódása (L02). Ez legtöbbször a specialista fajok visszaszorulásával jár együtt, másrészt a többszintű gyepek homogenizálódásában mutatkozik meg, mely a szerves anyag (füavár) felhalmozódásával is jár (L03). A tradicionális legeltetéses hasznosítást több gyepreszen felváltotta a gépi kaszálás, mely a padkás szikesek esetén a természetes mikroformák pusztulásával (A08, A10), így a szikes növényzeti mozaikok leromlásával jár. A művelési mód változása így potenciális hatásként értékelhető (A02). A művelési gyakorlat során több esetben a gyepterület elszántása is megfigyelhető (ennek összterülete meghaladja a 8 hektárt a tervezési területen). Ebből következően a gyep kiterjedése csökken, a gyomos szántószegély – a műtrágya bemosódása miatt – a gyepterületen alakul ki (A15, A20). A cickórós állományok több pontján már megjelent az inváziós selyemkóró (*Asclepias syriaca*) is (I01). A gyepeken elsősorban a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) terjedő foltjai veszélyeztetik a gyepek természeti állapotát. A csatornák, árkok, illetve az egykori tanyahelyek felől a fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*) és az amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) előretörése figyelhető meg.

Élőhely neve: Síksági pannon löszgyepek

Élőhely kódja:

6250*

Élőhely előfordulásai a területen:

Csak a tervezési terület déli alegységében, itt azonban jelentős kiterjedésben fordulnak elő löszgyepek. Állományaik legtöbbször szikes pusztákkal és szántóterületekkel érintkeznek. Kisebb foltokban mezsgyéken, csatornapartokon is előfordulnak fragmentált állományaik.

Élőhely területi aránya:

9,2% (a 2017. évi élőhelyterképezés alapján)

Élőhely kiterjedése a területen:

29,41 ha (a 2017. évi élőhelyterképezés alapján)
A hivatalos Natura 2000 adatlapon (Standard Data Form; SDF) szereplő érték: 19,98 ha. Az eltérés indokaként az aktuális élőhelyterképezés pontossága adható meg (nem valódi növekmény).

Élőhely jellemzése:

Zárt, vízhatásnak már nem kitett gyeptípusok sorolandók ide. Vezérnövényük a pusztai csenkesz (*Festuca rupicola*), de jellemző a korai sás (*Carex praecox*), karcsú perje (*Poa angustifolia*), a fenyérfű (*Bothriochloa ischaemum*), az árvarozsnok (*Bromus inermis*) illetve a degradáltabb állományokban a csillagpázsit (*Cynodon dactylon*) és a közönséges tarackbúza (*Agropyron repens*). Jobbára kétszikű fajok dominanciája a jellemző, a gyakoribb fajok közül kiemelhetők az alábbiak: csattogó szamóca (*Fragaria viridis*), koloncos legyezőfű (*Filipendula vulgaris*), magas kakukkfű (*Thymus pannonicus*) osztrák zsálya (*Salvia austriaca*, *S. nemorosa*), vajszínű ördög szem (*Scabiosa ochroleuca*), lecsepült és macskafarkú veronika (*Veronica prostrata*, *V. spicata*), lila ökörfarkkóró (*Verbascum phoeniceum*) stb.

Karakterfajokban, színező elemekben gazdagok a tervezési területen található löszgyep állományok. két védett növényfaj előfordulását detektáltuk: gumós macskahere (*Phlomis tuberosa*) és kiterült pimpó (*Potentilla patula*). További értékes elemek az alábbiak: közönséges borkóró (*Thalictrum minus*), orvosi pemetefű (*Marrubium vulgare*), homoki zsellérke (*Thesium ramosum*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:

A tervezési területen jobbára közepesen természetes és magas természetességű löszgyepeket találhatunk. Az állományok egynegyede (közel 6,5 hektár) természetes állapotokra utal (TDO=4), de a közepesen leromlott állományok (TDO=3 és 3,5) aránya a meghatározó (75%).

Élőhely veszélyeztetettsége:

Az élőhelyek veszélyeztetettsége közepes, illetve magas. A szikes környezetben (löszös padkatetőkön kialakult állományok kevésbé vannak kitéve az alábbi részletezett

veszélyeztető tényezőknek. A csatornaparémeken, szántószegélyben lévő állományok jóval veszélyeztetettebbek (lásd vegyszerek bemosódása, beszántás, mederrendezési munkák stb.).

Veszélyeztető tényezők:

A szántószegélyben előforduló állományok fokozottan ki vannak téve a műtrágya-elsodródásból (A20) és a beszántásból eredő veszélyeknek (A15). Előbbi esetben nitrofitá gyomfajok előretörése a jellemző, utóbbi esetben a gyeperomlás olyan mértékű, hogy a jelölő élőhelyfolt kiterjedése is lecsökken. Kisebb területeken a siska nádtippanos foltok előretörése is jelentkezik (I04) valamint a löszgyepekben már megjelent az inváziós selyemkóró (*Asclepias syriaca*) is (I01). A gyepeken elsősorban a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) terjedő foltjai veszélyeztetik a gyepek természeti állapotát. A csatornák, árkok, illetve az egykori tanyahelyek felől a fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*) és az amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) előretörése figyelhető meg.

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció (A-D) ⁵
II., IV.	kisfészekű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>)	C

Közösségi jelentőségű jelölő növényfajok:

Faj neve: kisfészekű aszat (*Cirsium brachycephalum*)

Irányelv melléklete:

II., IV.

Faj előfordulásai a területen:

A faj csak a tervezési terület északi alegységében a Tó-fenek-dűlőben, az Igacshalmi-csatorna két oldalán fordul elő. A faj egyedei itt nagyjából egy 30 hektár kiterjedésű területen fordulnak elő.

Állomány nagyság (jelöléskor):

A Natura 2000 adatbázis (SDF) alapján 5.000 (minimum) – 5.000 (maximum)

⁵ A kódok jelölése az országos állománymérethez viszonyított arányt mutatják: A = 100 % \geq p > 15 %; B = 15 % \geq p > 2 %; C = 2 % \geq p > 0 %. Továbbá, minden olyan esetben, amikor egy érintett faj a szóban forgó területen nem szignifikáns mértékben van jelen, ezt egy negyedik kategóriaként kell megadni: D = nem szignifikáns populáció

közötti egyedszámban fordul elő a faj a területen.

Állomány nagyság (tervkészítéskor):

2017-es állományfelmérés alapján a becsült állomány nagyság a területen 500 (minimum) – 5.000 (maximum) tő.

Állomány változásának tendenciái és okai:

A fajra jellemző nagyfokú egyedszám fluktuáció miatt javasoljuk az állomány méret minimumértékének változását. A maximum egyedszám adatok miatt, figyelembe véve a tervezési terület kiterjedését is, a jelölő státusz megtartása szakmailag indokolt.

Faj veszélyeztetettsége:

A faj közepesen veszélyeztetett a tervezési területen.

Veszélyeztető tényezők:

Mint mocsárrétekhez köthető faj leginkább a terület kiszáradása veszélyezteti, de a kontinentális elterjedésénél fogva a nyári kiszáradást jól tűri. A száraz télvégi, tavaszi években a faj csírázása korlátozott, ilykor az állományok alacsony egyedszámban virágoznak (L01). A virágzásban történő kaszálás az az évi termésérésre negatív hatást gyakorol (A08).

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció (A-D) ⁶
II., IV.	vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	C
II., IV.	skarlábogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)	D
II., IV.	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	D
II., IV.	molnárgörény (<i>Mustela eversmannii</i>)	D
II., IV.	dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>)	D értékkel felvételre javasolt
IV.	farkasalmalepke (<i>Zerynthia polyxena</i>)	-

Közösségi jelentőségű jelölő állatfajok:

Faj neve: vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

Irányelv melléklete:

II., IV.

Faj előfordulásai a területen:

A tervezési terület nagyobb gyepterületeinek

⁶ A kódok jelölése az országos állománymérethez viszonyított arányt mutatják: A = 100 % \geq p > 15 %; B = 15 % \geq p > 2 %; C = 2 % \geq p > 0 %. Továbbá, minden olyan esetben, amikor egy érintett faj a szóban forgó területen nem szignifikáns mértékben van jelen, ezt egy negyedik kategóriaként kell megadni: D = nem szignifikáns populáció.

	mocsaraiban, valamint a vízzel telt árkokban (elsősorban a Kárász-csatornába) fordul elő.
Állomány nagyság (jelölés):	A Natura 2000 adatbázis (SDF) alapján 10.000 (minimum) – 10.000 (maximum) közötti egyedszámban fordul elő a faj a területen.
Állomány nagyság (tervkészítés):	2017-ben a száraz tavaszi periódus miatt állomány-nagyság pontosítása nem volt kivitelezhető.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Állományváltozás tendenciája nem mutatható ki, a faj megjelenése erősen az adott év csapadékjárásától és mennyiségétől függ.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj állományának veszélyeztetettsége a tervezési területen közepes.
Veszélyeztető tényezők:	A tervezési területen a vizes élőhelyek (szikes mocsarak, árkok, csatornák) korai kiszáradása (L01), valamint potenciálisan a vízügyi beavatkozások veszélyeztethetik állományát (K05).

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség ⁷	Jelentőség
fátyolos nőszirm	<i>Iris spuria</i>	V	Szikesedő rétek védett növényfaja. A tervezési területen kb. 300 töves állománya él.
gumós macskahere	<i>Phlomis tuberosa</i>	V	Löszhátak, mezsgyék szórványos előfordulású védett növényfaja.
kiterült pimpó	<i>Potentilla patula</i>	V	Kis egyedszámú állománya vált ismertté a tervezési területről.
imádkozó sáska	<i>Mantis religiosa</i>	V	Védett faj, száraz gyepekben általános előfordulású.
tövisszúró gébics	<i>Lanius collurio</i>	V, BD	A szegélyélőhelyek jellemző fészkelője. A tervezési területen 2-5 pár fészkelése bizonyított.
kis örgébics	<i>Lanius minor</i>	V, BD	Facsoportokhoz, fás szegélyekhez kötődő ritka fészkelő (az egyes években 1-3 pár fészkel a tervezési területen).

⁷ Magyarázat: V = védett faj; FV = fokozottan védett faj; BD = Madárvédelmi Irányelv mellékletében szereplő faj

Magyar név	Tudományos név	Védettség ⁷	Jelentőség
szalakóta	<i>Coracias garrulus</i>	FV, BD	A tervezési terület fasoraiban, facsoportjaiban (elsősorban kihelyezett odúkban) szórványosan fészkel a tervezési területen.
parlagi sas	<i>Aquila heliaca</i>	FV, BD	Egy tradicionális fészke a tervezési terület szomszédságában található. A tervezési területet így elsősorban táplálkozóterületként használja.

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
gyep (legelő)	287,28	89,62
szántó	25,38	7,92
művelésből kivett	7,9	2,46
Összesen	320,56	100

A tervezési területen dominálnak a gyepterületek (legelők): a teljes tervezési terület 89,6%-át fedik le. A szántóként nyilvántartott területek részesedése 7,92% (alacsonyabb, mint a valós területhasználatból adódó érték, ami 10% körüli). A művelés alól kivett ingatlanokat (össz. 11 ingatlan) jobbára dűlőutak (Tarnaméra 043, 045), árkok és egy csatorna (Tarnaméra 065) képezik. Három tanyaként, illetve kivett lakóházként nyilvántartott terület is található a tervezési területen (Tarnaméra 072/12, 14, 15). A kivett művelési ágú területek összkiterjedésük így is alacsony (7,9 ha - 2,5%). Erdő művelési ágú terület nincs a tervezési területen.

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

Tulajdonosi csoport	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
magántulajdon	313,66	97,8
állami tulajdon	3,19	1,0
önkormányzati tulajdon	3,69	1,2
Összesen:	320,56	100

A tervezési területen dominál a magántulajdon (összesen 97,8%), mely a termőterületeken kívül a kivett tanyahelyek esetében is jelentkezik. Az 1-1%-ban jelentkező önkormányzati és állami tulajdon kivett árkoknál, csatornánál és dűlőutaknál jelentkezik. A Tarnaméra 041, 043, 045, 062 és 083/8 hrsz-ú állami tulajdonú ingatlanok vagyongazdálkodója a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, a tulajdonosi jogokat a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet gyakorolja.

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1 Mezőgazdaság

A térség általános jellemzése:

A dél-hevesi térségben elsősorban a szántóföldi növénytermesztés a jellemző, a terület mintegy 65%-át borítják különböző, nagyrészt egyéves növénykultúrákkal borított szántóterületek. A térségben a kalászosok, azon belül is az őszi kalászosok termesztése a jellemző. Ezek területaránya a szántókon belül meghaladja a 40%-ot. Jelentős területet (18-23 %) foglal el a napraforgó, míg a pillangós takarmánynövények területaránya 5-10 % között mozog. Az elmúlt időszakban az agrártámogatások rendszertelenségének köszönhetően elsősorban a pillangósok és a napraforgó területaránya változott jelentősen. Jól kimutatható volt, hogy a támogatások megszűnése idején a pillangós takarmánynövények és az ugaroltatott területek térfoglalása mintegy felére csökkent, miközben a napraforgóval bevetett területek mennyisége nagyjából az innen hiányzó térmértékkel emelkedett. A támogatások újbóli megjelenése a korábbi arányok visszaállítását eredményezte.

A gyepek zömében nagyobb szántóterületek közötti fragmentumokban helyezkednek el. Elvértve találkozhatunk nagyobb egybefüggő gyepterületekkel, melyek jellemzően valamilyen természetvédelmi oltalom alatt állnak. A gyepek aránya alig haladja meg a 16%-ot. Jellemző mind a kaszálóként, mind a legelőként hasznosított terület, azonban az alacsony állatlétszám miatt számos területen alacsony, vagy egyáltalán nincs semmilyen haszonvétel, ezért a degradáció jelei mutatkoznak.

Mind a gyepek, mind a szántók esetében elmondható, hogy a kis parcellaméretetek jellemzők. Mindkét típus esetében a 0-5 ha kiterjedésű területek vannak jelen legnagyobb számban, a méret növekedésével együtt pedig a parcellák darabszámának jelentős csökkenését figyelhetjük meg. Területarányát tekintve szántók esetében a 20-40 ha méretű parcellák az uralkodók. Ez utóbbiak az összes szántó 1/6-át teszik ki. Gyepek esetében a 40 ha feletti parcellák területe valamivel meghaladja a gyepekkel borított terület felét, mely így a legnagyobb területarányú parcellaméret ennél az élőhelytípusnál.

A különböző, fás szárúakkal borított vegetációk aránya elenyésző, 3% körüli. Ezek jellemzően kis kiterjedésű fasorok, erdőfoltok, alig néhány 10 ha feletti erdőtömbbel találkozhatunk. Az idegenhonos és nemesített fajok aránya igen magas, számos, elsősorban nemesnyárból álló ültetvénytel találkozhatunk, a fasorok, szárnyékerdők jellemző faja pedig az akác. A természetközelinek nevezhető erdős területek jellemző fajjai a kocsányos tölgy, a magyar kőris, valamint a fehér és a sötét nyár.

A fennmaradó területet a települések belterülete, külterületi tanyák, telepek, anyagyerőhelyek, vonalas létesítmények stb. foglalják el. Ezek aránya a térségben mintegy 15%-ot tesz ki.

A tervezési terület vonatkozásában az alábbi összefoglalót tudjuk megadni:

A védett terület két tömbből áll, melyeket egy 500 m széles nagytáblas szántó választ el egymástól. A gyepterületek aránya a régió többi természetmegőrzési területével összehasonlítva is magas, több mint 88%. Emellett a gyepek parcellaméretei is kedvezők, hiszen a teljes védett terület mintegy 80 %-át olyan gyepek foglalják el, amelyek parcellamérete nagyobb 20 hektárnál. Ezek jellemzően egymás közvetlen szomszédságában helyezkednek el, általában egy-egy árok, csatorna, vagy földút választja el őket egymástól.

A területen belül egy nagyobb, 20 hektár közeli méretű szántó található, amely a legnagyobb gyepterületen belül szigetként helyezkedik el. A többi szántóföldi művelés alatt álló parcella kis méretű, egyik sem éri el az 5 hektáros méretet, jelentős részük a gyepek szélein található, és inkább kisebb elszántott területek.

A terület szinte teljesen fátlan. Inkább a védett terület határain, sok esetben inkább a határ külső oldalán találkozhatunk fasorokkal, kisebb facsoportokkal. Egy-két fás, bokros terület található a gyepterületeken belül is, mennyiségük és felszínborításuk azonban szinte elenyésző.

Problémaként merül fel a kataszteri nyilvántartásban megmutatkozó hibák nagy száma. Számos esetben tapasztalhatók elszántások, ami a hanyag gazdálkodás következménye is lehet, azonban sok esetben lehet tapasztalni azt is, hogy a gyepek széle túlnyúlik a helyrajzi számok határain, és a szomszédos szántó művelési ágú terület szélein is gyepeket találunk.

A tervezési terület tájhasználatát az alábbi táblázat ismerteti:

Élőhely/ parcellaméret	Összterület (ha)	Területarány (%)	Parcellák száma (db)	Parcella átlagterület (ha)
fás vegetáció	0,72	0,22%	2	0,36
0-5 ha	0,72	0,22%	2	0,36
6-10 ha	-	-	-	-
11-20 ha	-	-	-	-
21-40 ha	-	-	-	-
41+ ha	-	-	-	-
gyep	284,91	88,88%	19	15,00
0-5 ha	6,21	1,94%	11	0,56
6-10 ha	7,04	2,20%	1	7,04
11-20 ha	17,33	5,41%	1	17,33
21-40 ha	145,81	45,48%	5	29,16
41+ ha	108,52	33,85%	1	108,52
kivett	5,65	1,76%	5	1,13
0-5 ha	5,65	1,76%	5	1,13
6-10 ha	-	-	-	-
11-20 ha	-	-	-	-
21-40 ha	-	-	-	-
41+ ha	-	-	-	-
szántó	29,29	9,14%	15	1,95
0-5 ha	9,83	3,07%	14	0,70
6-10 ha	-	-	-	-
11-20 ha	19,46	6,07%	1	19,46
21-40 ha	-	-	-	-
41+ ha	-	-	-	-
Végösszeg	320,56	100,00%	41	7,82

1.3.3.2 Erdészet

A tervezési területen erdőtervezett erdő nem található, maga az erdészeti hasznosítás így igen alacsony fokú a területen. Egyetlen ingatlan „erdő” művelési besorolású (Dormánd 0127/2 „c” alrészlete). A fásítások legtöbbször a vonalas objektumokat, árkokat, utakat kísérik, fajkészletük legtöbbször leromlott, gyakran idegenhonos fafajok uralják (pl. fehér akác, amerikai kőris, zöld juhar). Ezek eseti visszaszorítása elsősorban az érintkező szántóterületek és utak felől figyelhető meg.

1.3.3.3 Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

A tervezési terület alapvetően apróvadas jellegű. Gazdálkodási szempontból meghatározó a mezei nyúl és a fácán. A *mezei nyúl* állománya hullámzó, a hasznosítása stabil (ennek mértéke – a vadgazdálkodási terv alapján – jelenleg országosan a felső negyedbe sorolható). A *fácán* állománya csökkenő tendenciát mutat, vadgazdálkodási jelentősége visszaszorulóban. Az apróvadállomány visszaszorulásában az intenzifikálódó mezőgazdaság (szegélyélőhelyek visszaszorulása) mellett a predátorok (pl. róka, dolmányos varjú, szajkó) előretörése is közre játszhat.

Az őzállomány minősége jónak mondható, az állomány nagysága növekvőben van. A vadászatra jogosult fő bevételi forrásának tekinthető. A tervezési területen állandósított vadászati létesítmény, etetőhely nem található.

1.3.3.4 Vízgazdálkodás

A tervezési terület északi alegységét az Igacshalmi-csatorna vágja ketté. A déli alegységen az Erk-Boconádi-csatorna (vagy Kárász-csatorna) fut végig. Ez az alegység északkeleti részén a terület északi határát is kijelöli egyben, majd nyomvonala a területet keresztezi, végül az alegység nyugati részén a tervezési terület déli határán fut. Az Erk-Boconádi-csatorna a tervezési területen még felveszi a Fogacsi-csatorna által összegyűjtött belvizeket. A két csatorna befogadója a Kis-Tarnán keresztül a Tarna patak.

1.3.3.5 Turizmus

A tervezési terület tekintetében gyakorlatilag turizmusról nem beszélhetünk. A pusztarészek aszfaltos úttól messze fekszenek, rossz közlekedési megközelíthetőséggel jellemezhetők. Egy új (piros) turistajelzés került kijelölésre Tarnaméra és Jászszentandrás között, mely a pusztafogacsi kápolnát is érinti. Ennek nyomvonala a tervezési terület határán fut.

1.3.3.6 Ipar

A tervezési terület döntően mezőgazdasági jellegű, nagyobb ipari üzem a vizsgált területen és annak közvetlen környezetében nincs. Boconád belterülete 220 méterre, míg Tarnaméra belterülete 1,7 kilométerre található a tervezési területtől.

A tervezési területet teljesen érinti a „Jászberény 125. - szénhidrogén” védnevű bányatelek, melynek bányászatra jogosultja a MOL Magyar Olaj- és Gázipari Rt. A Jászberény 125. - szénhidrogén koncesszióra javasolt terület komplex érzékenységi és terhelhetőségi vizsgálati jelentése itt érhető el (összeállította: Magyar Bányászati és Földtani Hivatal, 2015):

https://mbfsz.gov.hu/sites/default/files/file/2018/03/20/jaszbereny_ch_vizsgalati_jelentes_1.pdf

1.3.3.7 Infrastruktúra

A tervezési terület gyér infrastruktúrával rendelkezik, a gyepterületek határán futó utak, csatornák, árkok formájában jelentkeznek. A tervezési területen található 3 korábbi tanyahelyen (Tarnaméra 072/12, 14, 15 hrsz-ú ingatlanokon) az épületek elhordásra kerültek, a lakófunkció a tanyavilág összeomlásával megszűnt. Közép- illetve nagyfeszültségű vezeték nyomvonala nem érinti a tervezési területet.

1.3.3.8 Egyéb

Pusztafogacs első írásos említése az 1300-as évek második feléből származik. A terület az évszázadok során többször elnéptelenedett, de mindig újra lakottá vált. Pusztafogacs egészen a 70-es évek közepéig lakott tanyavilág volt, de az iskola bezárása, valamint a termelősövetkezet nagytáblás földművelésre való törekvései végleg halálra ítélték a kis tanyákat. A területen körülbelül 105 lakóház és hozzájuk tartozó gazdasági épület állt, valamint hozzá tartozott egy kis kápolna, melynek védőszentje Nepomuki Szent János. A tanyákat már régen elbontották, de a kápolna és a hozzá tartozó kis temető még mindig áll. A kápolna tetőszerkezete megújult, a teljes felújítás még várat magára.

2. Felhasznált irodalom

- Baráz Cs. (2014): Dél-Heves kistájai – különös tekintettel a vízrajzra. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 9-24.
- Borbáth P. (2014): A Hevesi-sík madárfaunájának jellemzése. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 131-160.
- Böloni J., Molnár Zs., & Kun A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója (ÁMÉR 2011). MTA ÖBKI Vácrátót 439 pp.
- Dövényi Z. (szerk) (2010): Magyarország kistájainak katasztere, az első kiadást szerkesztette: Marosi S. és Somogyi S., Második, átdolgozott és bővített kiadás, Budapest: MTA Földrajztudományi Kutatóintézet. ISBN 978-963-9545-29-8.
- Haraszty L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. - Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, Csákvár, 956 pp.
- Király G. – Molnár Zs. – Böloni J. – Csiky J. – Vojtkó A. (szerk.): Magyarország földrajzi kistájainak növényzete. MTA ÖBKI. Vácrátót
- Kozma P. (2014): Adatok a Hevesi-sík nagylepkefaunájának ismeretéhez (*Macrolepidoptera*). In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 97-116.
- Ködöböcz V., Křivan V. (2014): A Hevesi-sík *Cicindellidae*- és *Carabidae*-faunája. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 69-96.
- Marosi S. – Somogyi S (szerk.) (1990): Magyarország kistájainak katasztere I-II. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest.
- Marosi S. – Szilárd J. (szerk.): Magyarország tájfeldrajza 2. A tiszai Alföld. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Schmotzer A. (2014): A Hevesi-sík flórakutatásának eredményei. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 25-68.
- Tóth L. (2005): Hevesi Fűves Puszták Tájvédelmi Körzet bővítés 2. ütem természetvédelmi kezelési terve. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, kézirat 110 pp.
- Földművelésügyi Minisztérium, Környezetügyért Felelős Helyettes Államtitkárság – Természetmegőrzési Főosztály (szerk.) (2018): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. – KvVM, Budapest, 40 pp.

Világháló helyek:

<http://www.termeszetvedelem.hu/>

<http://www.natura2000.hu/hu>

<http://bnpi.hu/naturaterv>

http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal

<http://natura2000.eea.europa.eu>

<https://www.mepar.hu/mepar/>

<http://ova.info.hu/ujvgtajak.html>

<http://www.utadat.hu/>

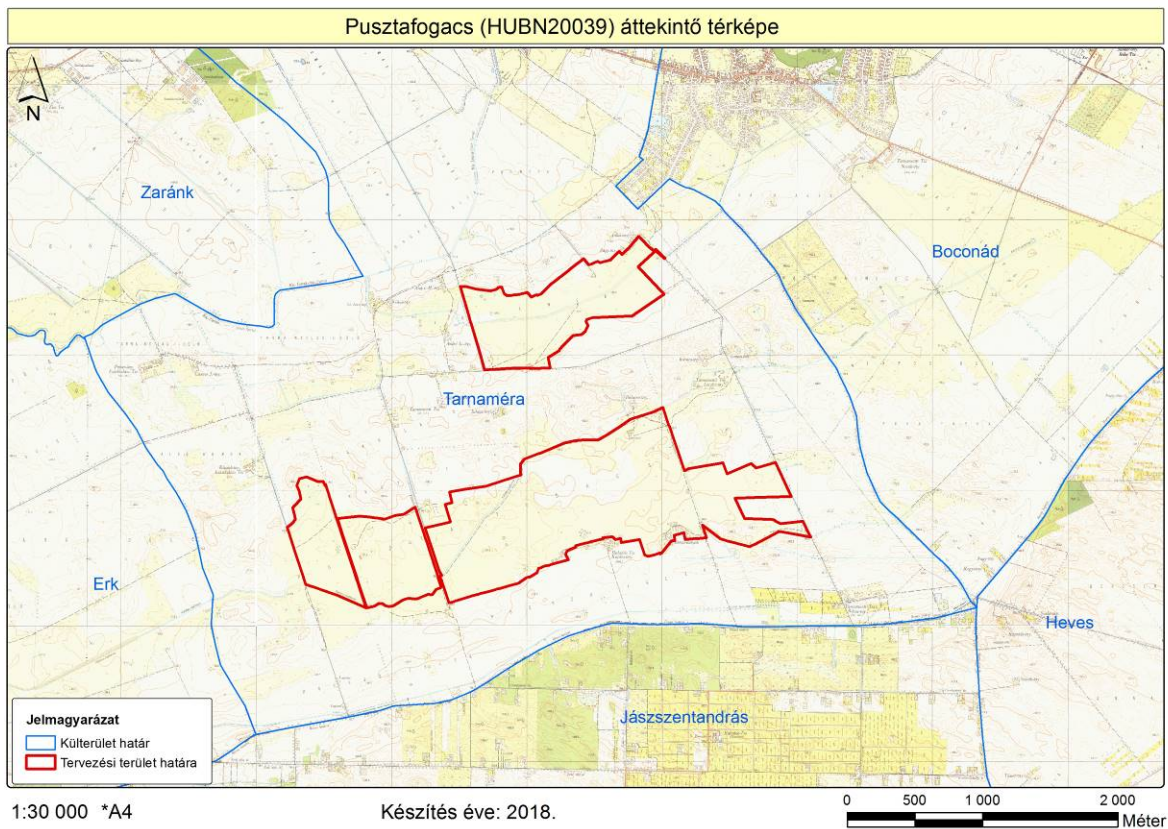
<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

<http://turistautak.hu/>

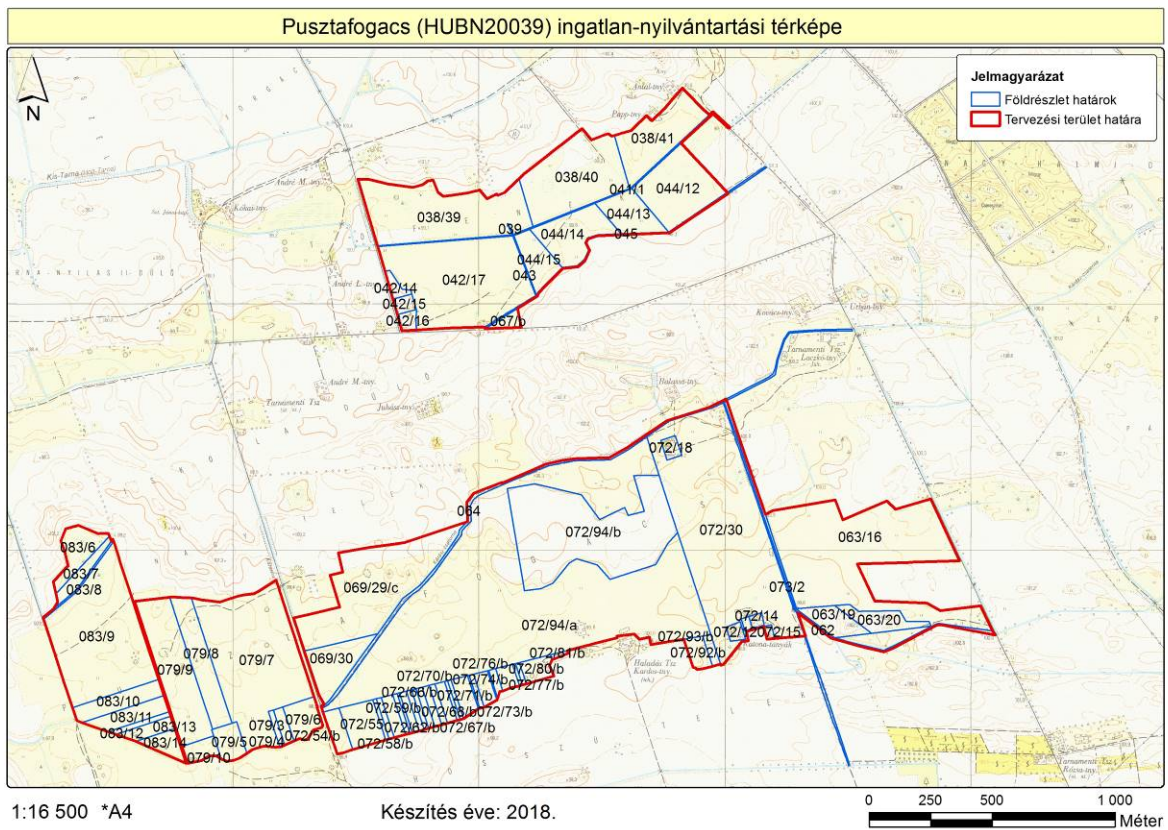
<http://www.novenyzetiterkep.hu>

3. Térképek

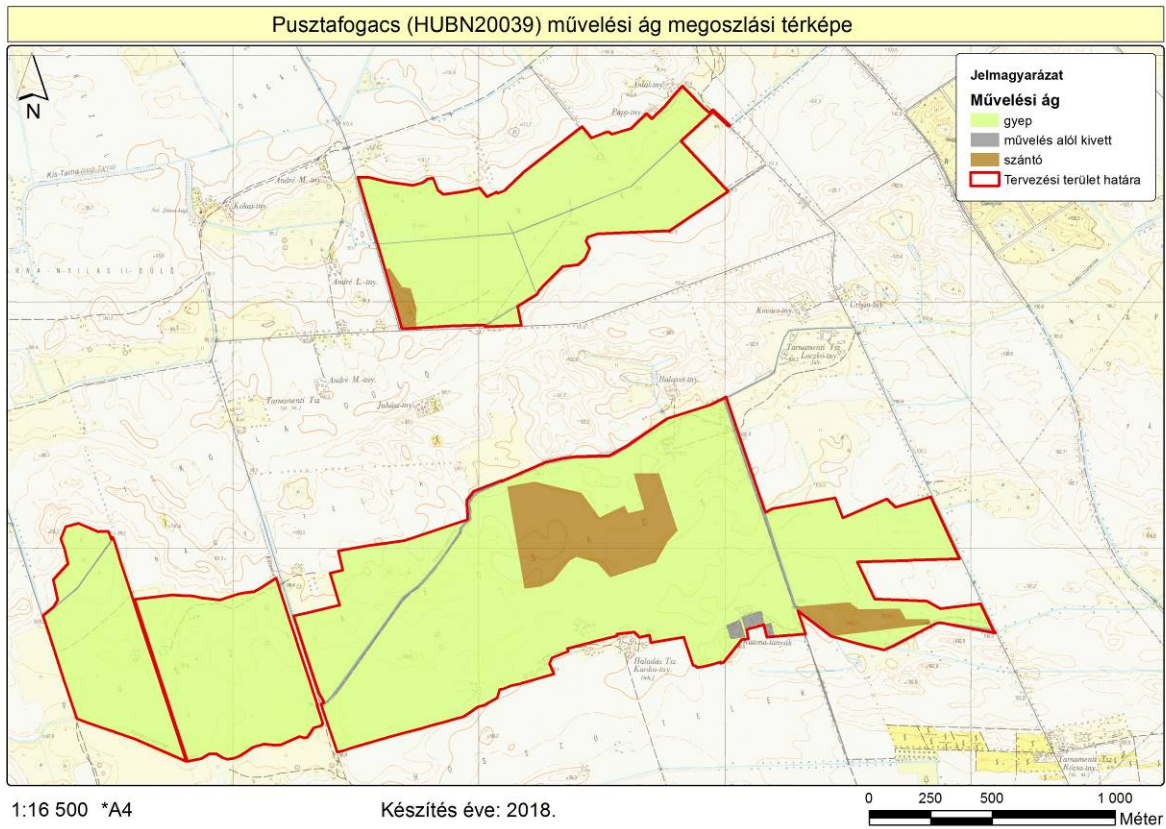
- 1) A tervezési terület áttekintő térképe
- 2) A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe
- 3) A tervezési terület művelési ág megoszlási térképe
- 4) A tervezési terület tulajdonviszony-megosztás térképe Az országos ökológiai hálózat térképe
- 5) A tervezési terület átfedése az országos ökológiai hálózattal
- 6) A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján)
- 7) A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe

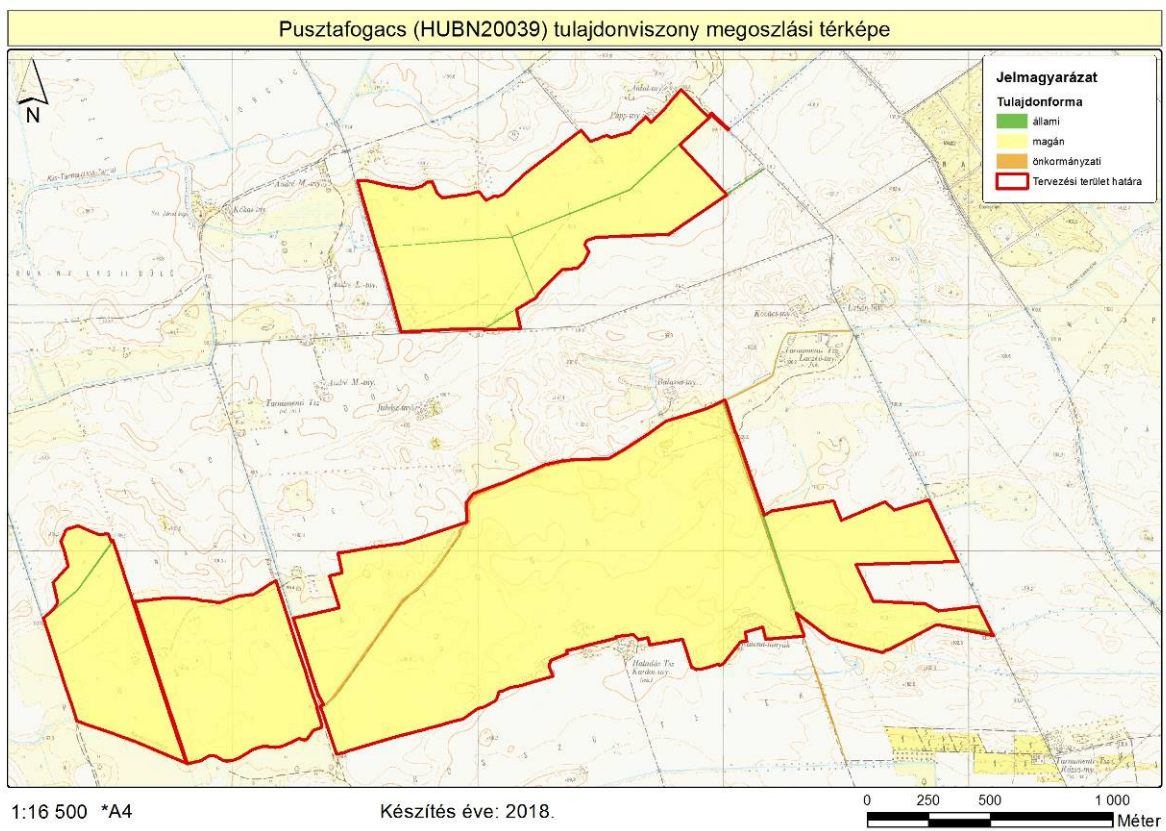
1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe

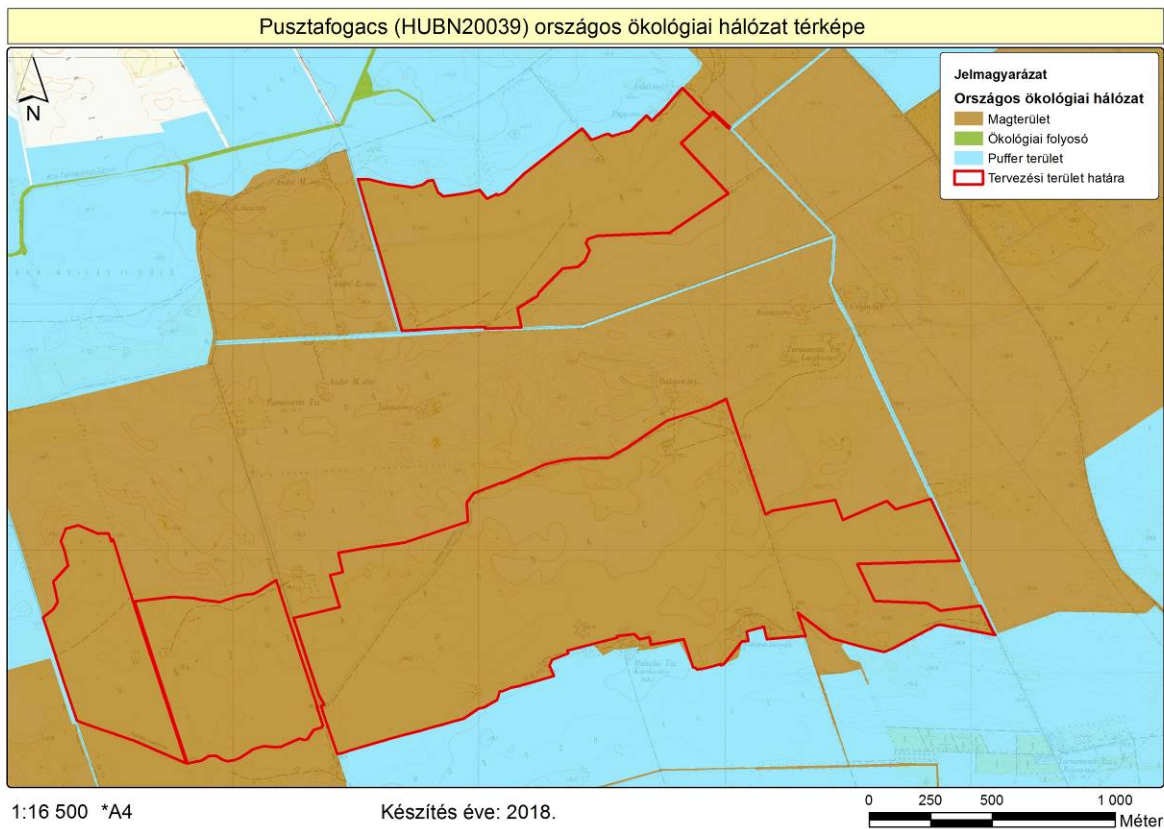
2. ábra: A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe

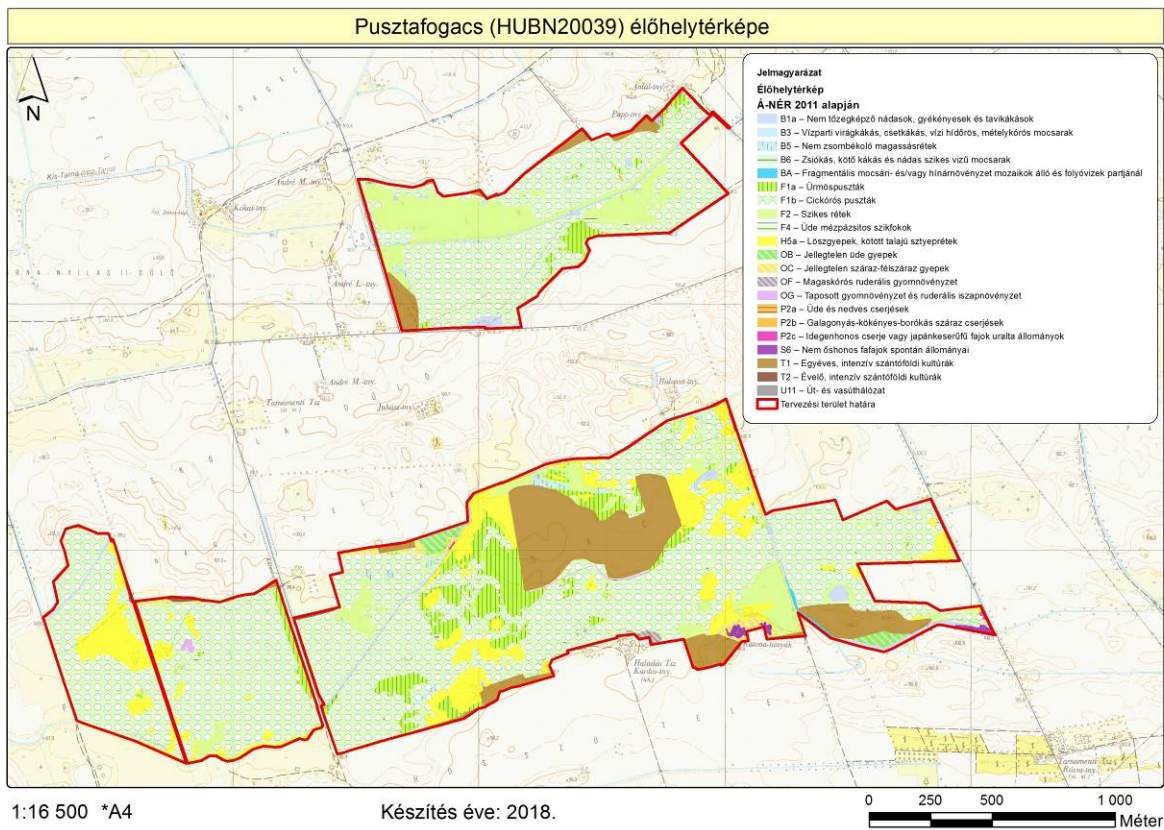
3. ábra: A tervezési terület művelési ág megosztási térképe

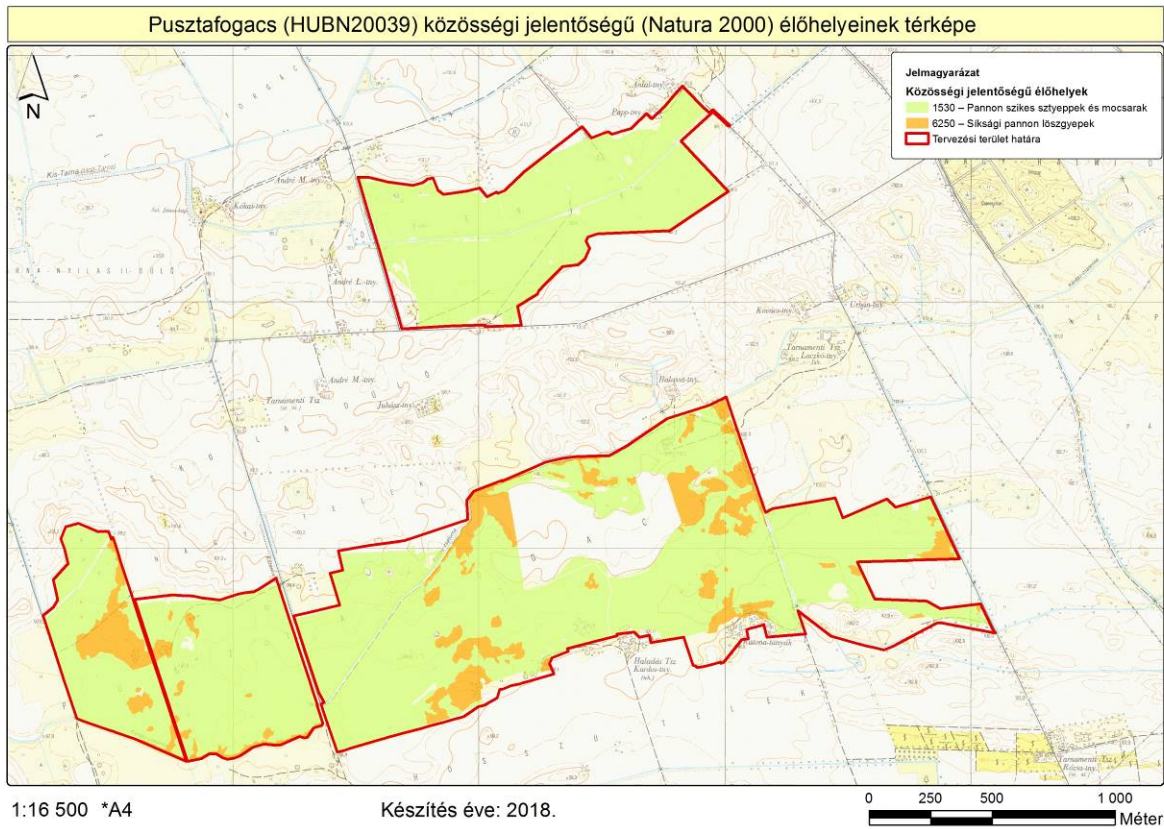
4. ábra: A tervezési terület tulajdonviszony megosztás térképe

5. ábra: A tervezési terület átfedése az országos ökológiai hálózattal

6. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján)

7. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe

4. Fotódokumentáció

1. kép: Szikes puszta koratavaszi aszpektusa (KE-1)

2. kép: Erősen legelt gyep a Kárász-csatorna mellett (KE-1, KE-4)

3. kép: Szántóterület nádasodó árokszegéllyel (Tarnaméra 042/16 hrsz; KE-2, KE-4)

4. kép: Fogacsi-csatorna mocsári növényzete (Tarnaméra 073/2 hrsz; KE-4)